

Directa

publicació quinzenal

Núm 381

Del 24/3 al 6/4 de 2015

2 €

---

www.directa.cat

Barcelona: l'urbanisme que posa l'espai públic al servei del turisme massiu i expulsa el veïnat **8-11**

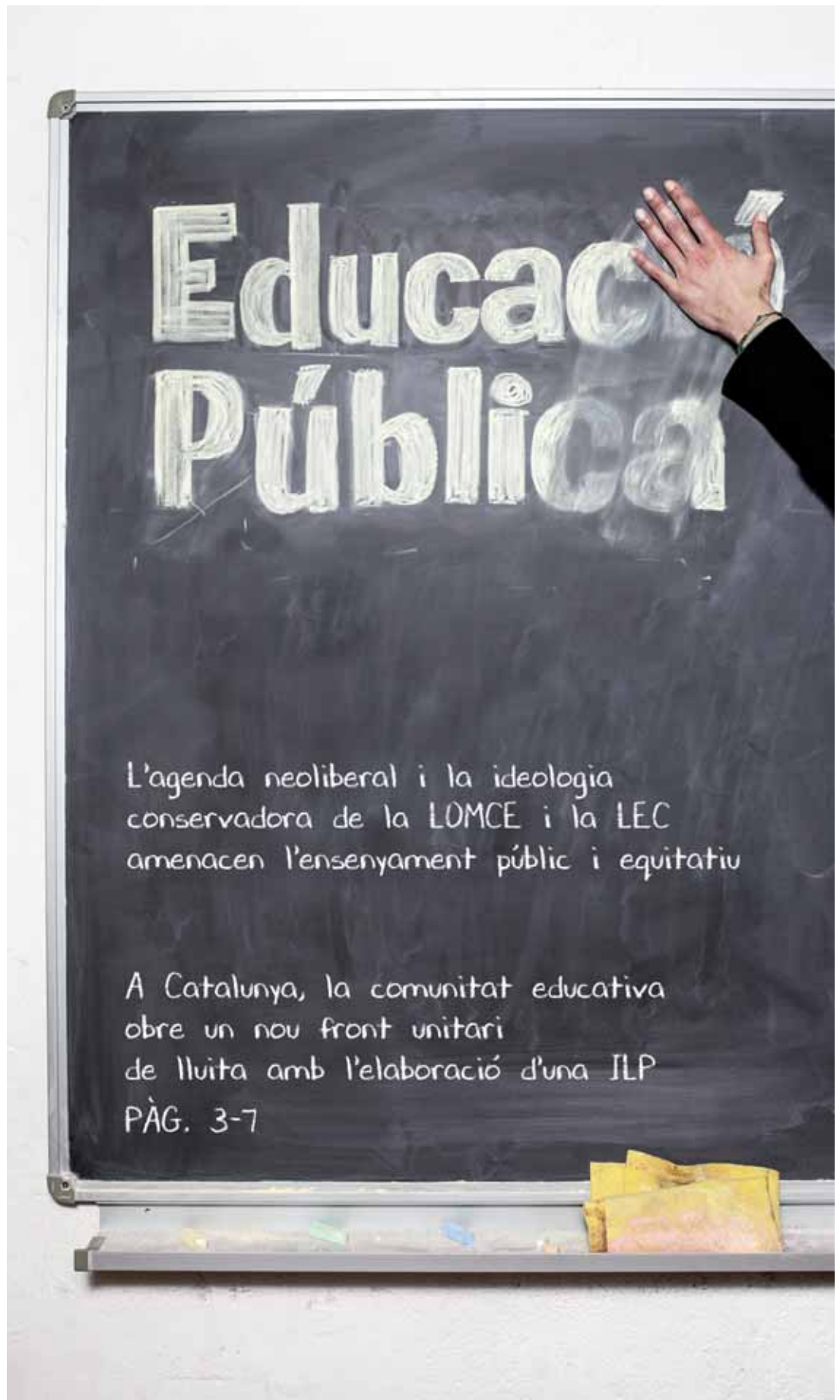

Entrevista a Sosin Yavuz, del moviment de dones kurdes, que defensa una societat autoorganitzada **12-15**

El parlament d'Hamburg investiga un cas d'infiltració policial dins els moviments socials **20-21**

/ VICTOR SERRI

D

Directa

publicació quinzenal

EDITA:
Associació per la Difusió Sense Límits (ADSL)
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: GI-1528-2005

LICÈNCIA CREATIVE COMMONS:
Reconeixement-No Comercial-Sense Obra
Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Estirant del fil
David Bou i Victor Yustres
Al peu del canó
Marc Rude i Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia
Cruïlla
Matties Lorente
Impressions
Adrián Crespo i Isabel Benitez
Roda el món
Oriol Andrés i Roger Suso
Poca Broma
Rafael Morata
Expressions
Oriol Fuster
La indirecta
Alex Romaguera
Coordinació web
Manel Ros i Oriol Fuster
Audiovisuals
Sònia Calvó
Fotografia
Victor Serri
Il·lustració
Núria Frago, Ricardo Hermida i Andrea Lucio
Correcció
Laia Bragulat
Edició
Ignasi Franch
Compaginació
Roger Costa Puyal
Disseny gràfic
Jose Téllez, Sergio Espin, Núria Ribes
i Hugo Cornelles
Gestió web
Talaïos Koop.
Administració
Karminha
Difusió i Publicitat
Ferran Domènech
Comercial
Pau Fabregat

CORRESPONSALIES:
Baix Llobregat, Berguedà, Barcelonès
Nord, El Camp, Girona, L'Horta, Manresa,
Maresme, Menorca, Osona, La Plana Alta,
Ripollès, Sabadell, Solsonès, Terrassa, Terres
de l'Ebre, Terres de Ponent, Vallès Oriental.

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Cultura expressions@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

Cap a la II Internacional Expressionista

Un mestre aparegué
-i ens acompanyà-
durant el dinar
/ GUYE SANCHO

Oriol Fuster Cabrera
@oriolfc

"**Q**uè hauria de ser la secció cultural d'una cosa com la DIRECTA?". A principis d'any, sota esta pregunta-paragües, l'Ateneu Popular de 9 Barris, a Barcelona, va acollir una trobada entre col·laboradors de la cèl·lula culturessa d'este mitjà, Expressions. Persones de l'entorn s'hi atansaren, també, invitades: activistes i periodistes culturals donaren el tret d'inici a un debat que, durant el matí d'esta I Internacional Expressionista -com se l'anomenà-, obriria més preguntes que no en respondria.

Al centre del debat, qüestions de fons gens delimitades a l'àmbit especialitzat: què és periodisme, què és periodisme cultural; quin ha de ser el paper del periodista, quina legitimitat té. I, també, què és la DIRECTA, què ha de ser; quin és el seu àmbit, quin ha de ser. I més. Al final, van emergir més intuïcions que certes -i encara: segons els ulls més optimistes- i un mínim marc per emprendre la jornada de tarda, plantejada per posar fil a l'agulla i traduir en continguts i accions tot el que s'havia debatut prèviament.

A les culpables del debat -els veterans periodistes Xavi Cervantes i Nando Cruz, els hiperactius activistes Jordi

Oliveras i Roser Vernet-, volem agrair-los la presència i el paper d'embolicar la troca. A les col·laboradores habituals -veteranes o nous fitxatges- que fan possible Expressions, no els estarem mai prou agraïdes. Una vegada més, a totes: gràcies mil. A l'equip gestor de l'Ateneu Popular de 9 Barris, finalment, els devem infinit respecte, abraçades, reverències i aplaudiments.

Al capdavant, que l'espai que acollí la trobada fóra l'Ateneu Popular de 9 Barris no és casualitat: nascut a finals dels 70 fruit del treball del moviment veïnal, a dia d'avui, és un actiu destacat en l'àmbit del treball per interseccionar la cosa política i la cultural. Del circ social a la pintura, de la lluita pels serveis públics al soul, de la PAH al teatre: praxi de gestió comunitària en l'espai, intenció transformadora en programació i organització. Treball de formiga, idea i assaig-error, en conclusió.

La II Internacional Expressionista tindrà lloc el 18 d'abril al Centre Cultural La Farinera del Clot, a Barcelona. Si vols participar-hi, només has d'escriure'ns a: expressions@directa.cat ◀

Des de l'inici de la crisi econòmica, l'educació pública ha patit retallades pressupostàries, privatitzacions i moltes reformes legislatives. Les darreres han estat la LEC i la LOMCE, que segueixen la línia global de combinar el liberalisme amb la ideologia conservadora: la *modernització conservadora*. Tot i que la tendència privatitzadora ja és global i pren múltiples formes, els moviments de base dels Països Catalans han obert un nou camp de batalla: una iniciativa legislativa popular (ILP) per continuar lluitant per una educació pública i de qualitat.

Modernització conservadora contra l'educació pública

Aquest model es plasma en privatitzacions, recentralització i menys democràcia interna

El govern català també ha donat suport a la transferència de diners públics a l'escola privada

Víctor Yustres / Andreu Termes
@victoryus3

Els orígens del discurs actual es poden rastrejar en les reformes aplicades per Margaret Thatcher al Regne Unit de la dècada dels 80

L'argument de l'homogeneïtzació amb la Unió Europea s'ha usat per deteriorar el sistema universitari públic, especialment debilitat

El darrer 26 de febrer, el moviment estudiantil va sortir al carrer, una vegada més, per protestar contra la darrera reforma educativa del ministre Wert, l'anomenat Decret 3+2, aprovat el 30 de gener de 2015, que es preveu que es posi en marxa el curs vinent a Catalunya. La reforma dona llibertat a cada universitat per reduir els graus de quatre a tres anys i augmenta els màsters a dos anys, amb la consegüent desregulació, l'augment de la competitivitat del sector privat i la dificultat d'accés als màsters per les classes més desfavorides. És el darrer atac d'un procés de reforma del sistema educatiu a Catalunya i a l'Estat espanyol, inscrit en una agenda privatitzadora global de l'educació: l'anomenada *modernització conservadora* dels sistemes educatius.

Aquest concepte, utilitzat per primera vegada per Roger Dale i Michael Apple per definir les reformes aplicades per Margaret Thatcher al sistema educatiu britànic, es basa en l'aplicació de dues idees aparentment contradictòries: més privatitzacions i protagonisme del mercat, però també més control per part de

l'Estat. Segons la interpretació del sociòleg Xavier Bonal, aquest és el cas de la LOMCE, l'anomenada llei Wert, que s'ha començat a aplicar a primer, tercer i cinquè de primària aquest curs. La llei projecta una dosi molt alta de conservadorisme, però també segueix els paràmetres liberals dissenyats per l'OCDE i el Banc Mundial en matèria de privatització educativa.

Recentralització i control de currículum

La LOMCE aposta per la recentralització del currículum: el govern espanyol passa a controlar un 10% més dels continguts curriculars, les avaluacions i els reglaments. Als Països Catalans, aquesta aposta va acompanyada d'una ofensiva espanyolitzadora que es focalitza en cada territori amb atacs a la llengua. A Catalunya, aquests atacs se centren contra el model d'immersió lingüística, un sistema que genera un ampli consens social i que suposa un èxit a nivell pedagògic. A les Illes,

[Continua a la pàgina següent >>>](#)

>>> Ve de la pàgina anterior

l'intent del govern Bauzá d'aplicar el Tractament Integrat de Llengües (TIL), que, venent la idea d'una educació trilingüe, arraconava el català, va ser suspès cautelarment pel tribunal superior de justícia autonòmic després d'una mobilització ciutadana sense precedents. Al País Valencià, l'ofensiva es materialitza en la violació permanent dels drets lingüístics: 100.000 criatures valencianes no podran accedir a l'educació en català, tot i demanar-ho, per manca de places als itineraris en aquesta llengua -segons dades de l'InformeCAT 2014.

Els tics conservadors de la LOMCE també s'aprecien en la introducció de les revàlides i en la tornada de l'assignatura de religió com a matèria avaluable. De fet, el BOE del 25 de febrer recull amb detalls el currículum de l'assignatura de religió: un dels criteris per aprovar és "expressar amb paraules pròpies la sorpresa pel que fa Déu" o "apreciar l'acció de l'Esperit per al creixement personal". Cal destacar, també, que s'aposta per la segregació mitjançant la creació d'itineraris diferenciats a partir dels catorze anys i no dels setze, com succeeix actualment. També es promouen centres privats vinculats a l'Opus Dei, que separen l'alumnat per sexe.

Privatització i elitització

Si la reforma educativa espanyola es caracteritza pel seu conservadorisme, l'agenda global dels canvis en el sistema d'ensenyament -també als Països Catalans- està marcada per la ideologia liberal. En aquest cas, tant la LOMCE com la LEC catalana (en vigor des de 2009) comparteixen aquesta filosofia. Les dues obren la porta a la privatització de les escoles, gràcies a la flexibilització dels criteris per poder obtenir un concert educatiu (en el cas de la LOMCE, la vigència dels concerts passa d'un màxim de quatre anys a un mínim de sis, cosa que facilita la seva renovació automàtica). A més, les dues promouen la competència entre escoles a través de la publicació de resultats de proves estandarditzades.

Però, la universitat pública ha estat qui ha patit més les reformes que han facilitat l'accés del sector privat a l'ensenyament superior públic i l'elitització de l'educació. L'argument ha estat l'homogeneïtzació amb la Unió Europea. "Les empreses no tenen interès en la gestió les universitats públiques; el que busquen, normalment, és obtenir beneficis o aprofitar allò que identifiquen com a rendible", afirma Jordi Mir, professor d'Humanitats a la UPF i membre de l'Observatori del Sistema Universitari. Mir identifica tres vies d'accés del sector privat a les universitats: a través del finançament de recerques que

responguin a interessos del seu sector, mitjançant la participació als consells socials i oferint màsters privats que, gràcies a la reducció del grau a tres anys que planteja el Decret 3+2 i a l'encariment de les taxes, poden competir amb els de la pública en cost i qualitat.

Tots aquests elements generen unes desigualtats d'accés, també per l'estudiantat. "L'Estratègia Universitària 2015 en què s'emmarca el Decret 3+2 no respon a cap objectiu acadèmic, sinó econòmic. L'objectiu és expulsar el 20% dels estudiants amb menys poder adquisitiu de l'educació superior", afirma Tura Tusell, portaveu nacional del Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans. "A més, tant la LOMCE com la LEC suposen un atac a les necessitats educatives de la classe treballadora catalana", afegeix.

Menys democràcia interna

En termes de democràcia interna de les escoles, la LOMCE, però sobretot la LEC, apunten a models més jeràrquics dins els centres d'ensenyament públics. A través del Decret de Plantilles, aprovat l'any 2009, els directors i directores de les escoles

poden escollir fins a la meitat del professorat en funció del seu criteri. Això pot reduir la democràcia interna dels centres, afavorir el nepotisme i conduir a direccions professionalitzades. Gràcies al Decret de Direccions, el director o directora només ha de ser escollit pel claustre i l'administració quan, fins ara, era una posició rotativa a molts centres.

"Cal distingir entre una privatització exògena, que facilita que les escoles privades participin en la provisió de l'educació, i una privatització endògena, en què les escoles públiques pateixen una sèrie de reformes que fan que es comportin més com a agents privats", apunta Antoni Verger, sociòleg de la UAB especialitzat en polítiques educatives. "La LEC adopta aquest segon model totalment".

Tot i que la modernització conservadora de l'educació s'estén com si fos un model d'èxit incontestable, els resultats ho contradueixen. De fet, el mateix informe PISA i l'OCDE han reconegut que els sistemes educatius que prioritzen la rendibilitat econòmica i la competició i afavoreixen la discriminació per motius socioeconòmics són els menys efectius i justos. ◀

Les retallades en despesa pública han impulsat el debat sobre el model educatiu / PAU BARRENA

Darrere les reformes educatives: Axia i ESADE a Catalunya i la FAES i l'Església catòlica a l'Estat espanyol

Tant la LEC com la LOMCE parteixen d'una crítica dura al funcionament del sector públic d'ensenyament, que consideren ineficient i poc productiu

A Catalunya, la idea de l'autonomia escolar que pregona la LEC és l'ampliació d'un projecte pilot anterior anomenat Projecte per a la millora de la qualitat dels centres educatius públics (PMQCE). Impulsat per l'exconseller d'educació Ernest Maragall (PSC), va ser un programa en el qual van participar 635 centres escolars, majoritàriament del Barcelonès i el Baix Llobregat, entre 2005 i 2009. La LEC va rebre una influència molt forta de l'escola de direcció d'ESADE i del seu director, Francisco Longo, un dels assessors de Maragall en la reforma de la LEC. La crítica al sector públic i la necessitat que aquest operi com un agent

Una ILP per blindar l'educació pública

Lucía Rivas és mestra d'una escola bressol municipal de Barcelona. Malgrat el recorregut històric i la referencialitat del seu model pedagògic, aquests centres van començar a patir les retallades, les privatitzacions dels serveis (primer en l'àmbit de la neteja, després a la cuina i, finalment, entre el professorat) i la reducció de personal ja fa deu anys. Va ser com un anunci del que succeiria amb la resta de sectors de l'educació pública. "Aquelles reformes, com les d'ara, també incentiven un retorn de les dones a casa", diu Rivas. "El moviment veïnal ha lluitat molt, des dels anys 70, perquè els infants de 0 a 3 anys puguin anar a l'escola bressol i facilitar la incorporació de les dones al mercat laboral. Això ho podem perdre", afegeix la mestra.

Rivas va entrar al col·lectiu de les Escoles Bressol Indignades i a la Plataforma03BCN per defensar l'educació pública i de qualitat en la petita infància. Anys més tard i després d'haver passat pel moviment de l'Assemblea Grogga, forma part del grup promotor d'una Iniciativa Legislativa Popular (ILP) en defensa de l'educació pública. Actualment, aquesta iniciativa compta amb més de 150 entitats adherides. Entre elles, hi trobem associacions de pares i mares, famílies, escoles, moviments socials i veïnals, sindicats d'estudiants i partits polítics com la CUP, EUiA, Procés Constituent, Guanyem o Podem. "El problema que tenim a tots els sectors de l'educació és que sempre acabem a la defensiva, manifestant-nos contra allò que no volem i dividits. Nosaltres hem decidit començar a dir allò que volem", apunta.

El text de la ILP planteja, en onze articles, el que consideren uns mínims per poder garantir un ensen-

yament públic, just i de qualitat a Catalunya. "La clau és tenir recursos i pressupost; si no és així, cap plantejament serveix de res", afirma Ana Lupe, mare, membre de l'AMPA d'una escola de les Corts i integrant del grup promotor de la ILP. "L'escola concertada va començar perquè hi havia una carència de servei públic, però això ara s'ha consolidat i s'ha de canviar", afegeix. De fet, una de les mesures més radicals que planteja la ILP és l'eradicació de la gestió privada de l'educació. Els centres privats i concertats representen un 40% del total a Catalunya.

Tot i la confluència de lluites, hi ha persones com Antoni Verger, sociòleg de la UAB expert en polítiques educatives, que creuen que el canvi legislatiu no és la via més prioritària. "Canviar de llei no vol dir tenir un sistema públic més bo", apunta. "Apostar per la professionalització i per millorar les condicions del professorat, per la distribució equilibrada de l'alumnat amb menys recursos o per controlar fermament el sector privat són mesures que es podrien implementar sense canviar la LEC. Més enllà d'això, la prioritat és assegurar que les escoles públiques tinguin els recursos que necessiten, que hi hagi beques menjador, etc.", precisa el sociòleg.

Per a Rivas, en canvi, el recorregut que s'està fent ja és un triomf. "Estem fent moltes assemblees i xerrades arreu del territori, a escoles, associacions... Més enllà de la ILP, estem teixint una xarxa en defensa de l'educació pública. Tots aquests debats enriqueixen l'argumentari de la iniciativa i ja valen molt la pena. L'educació pública sempre s'ha construït a través de la lluita i des de la base", conclou.

privat apareixen a diverses de les seves obres.

Des de l'inici, la llei catalana també va rebre el suport entusiasta d'Axia, l'Associació de Directius de l'Escola Pública de Catalunya. Aquesta entitat es va fundar amb l'objectiu de crear un grup de pressió perquè els partits aprovessin lleis de professionalització de les direccions i de gestió privada dels centres, en la línia del model educatiu anglosaxó. L'associació s'ha caracteritzat per les portes giratòries existents entre la seva cúpula i el Departament d'Ensenyament: dos dels seus fundadors, Carles Mata i Carmelo Gómez, ara treballen al departament d'Irene Rigau.

En el cas espanyol, el gran pes d'ideologia conservadora de la LOMCE prové de la influència de la Fundació FAES, el *think tank* del Partit Popular, que ja havia desplegat l'argumentari per aprovar aquesta llei a través d'informes propis com l'Observatori d'Educació i el programa Estratègia 2020: una nova agenda de Lisboa. L'Església catòlica, a través de la seva influència històrica com a proveïdora d'educació al país, també ha pogut pressionar, a través de la Conferència Episcopal, perquè l'assignatura de religió es reintrodís al currículum, en detriment d'Educació per a la ciutadania.

La ILP d'Educació en 11 punts:

- 1 Xarxa pública única i gratuïta**, de bressol a universitat.
- 2 Reducció progressiva dels concerts escolars**, que despareixerien en 10 anys.
- 3 No permetre la gestió privada** ni la participació d'empreses privades al sistema educatiu públic.
- 4 Recuperar la gestió democràtica** de les universitats públiques.
- 5 Autonomia de centres real**, pedagògica i sense pressions privades.
- 6 Igualtat de gènere** en els òrgans de decisió, direcció i coordinació.
- 7 Avaluació** del sistema educatiu basada en l'esperit cooperatiu i de millora.
- 8 Condicions laborals dignes** de les treballadores del sector educatiu públic.
- 9 Català** com a llengua vehicular de tot el sistema educatiu.
- 10 Escoles bressol públiques**, i en mans de la Generalitat per evitar desigualtats entre municipis.
- 11 Finançament**: destinar un mínim del 6% del P.I.B. a l'ensenyament públic.

Els camins de la **privatització** educativa global

1 La privatització incremental

En alguns països com el Canadà, Colòmbia i, sobretot, els EUA, la impossibilitat de dur a terme reformes estructurals profundes ha fet que els governs apostessin per polítiques de privatització limitades i gradualistes. Als EUA, la ideologia promercat, que defensa la competició escolar i la llibertat d'elecció de centre es combina amb l'estigmatització de l'escola pública (com a burocràtica i homogeneitzadora). Alhora, el seu sistema polític (que combina bicameralisme, federalisme i descentralització) dificulta l'adopció de grans reformes. Això sí, s'han desenvolupat models com les escoles charter (escoles privades que reben finançament públic) o el xec escolar.

2 L'hegemonia ideològica i la remodelació de l'Estat

A la dècada dels 80, tant el Regne Unit com Xile van viure processos polítics d'ascens del neoliberalisme. Inspirats en l'Escola de Chicago i Milton Friedman, els governs de Thatcher i Pinochet van remodelar profundament l'estat del benestar. En l'àmbit de l'educació, això s'ha concretat en polítiques com el finançament per càpita, a través dels xecs escolars, la potenciació de la competició entre centres escolars, la reducció de les competències legislatives de l'administració i l'augment de presència d'escoles privades i concertades. La implantació d'aquestes mesures ha incrementat les desigualtats socials i la segregació escolar. La consolidació de l'hegemonia neoliberal és tan profunda que ni el final de la dictadura pinochetista ni l'ascens dels laboristes britànics han canviat la situació.

Víctor Yustres / Andreu Termes
@victoryus3 / @La_Directa

La privatització educativa no és un fenomen exclusiu de Catalunya i l'Estat espanyol, sinó una tendència global promoguda per institucions internacionals com l'OCDE (a través de les recomanacions que es recullen a l'informe PISA) i el Banc Mundial (BM).

Des de la dècada dels 70, el BM s'interessa per les polítiques educatives i promou la formació professional i els currículums "pràctics" per crear treballadors més qualificats. Posteriorment, els anys 80 i 90, l'entitat sofisticava la seva posició

i adopta el Consens de Washington, basat en l'ortodòxia neoliberal: en clau educativa, això implica potenciar els proveïdors privats (especialment de l'educació superior), reduir beques, augmentar la competència entre escoles i afavorir la "llibertat d'elecció" dels centres, entre altres mesures. Ara bé, aquests plantejaments radicals han estat fortament combatuts entrant el nou segle (sobretot a través dels moviments antiglobalització), fet que ha obligat el BM a afegir un "rostre humà" a les seves polítiques. D'aquesta manera, ha de defensar la necessi-

tat que tant l'educació secundària com la superior siguin finançades públicament; i admet que haver de pagar per accedir a l'educació pot generar desigualtats socials. Aquests matisos, però, no eviten que la seva aposta sigui, essencialment, una defensa a ultrança de la privatització.

Les grans beneficiades d'aquest procés global de privatització són les multinacionals de la indústria educativa: promotors d'escoles com Pearsons, Omega o Bridge Academy, però també franquícies d'acadèmies privades com Kumon.

3 Les aliances amb sectors privats i religiosos

A països com Bèlgica, l'Estat espanyol o els Països Baixos, les privatitzacions educatives són fruit de llargs processos històrics (que poden datar de finals del segle XIX), en els quals la religió juga un paper important. En particular, el cas espanyol és fruit -en gran part- dels equilibris polítics de la transició, així com de la gestió de l'herència educativa franquista: privilegis per a l'Església catòlica, manca de places escolars i grans desigualtats socioeducatives. En aquest context, la llei orgànica del dret a l'educació de 1985 va consolidar un sistema dual, format per escoles públiques i privades o concertades (amb forta presència del catolicisme), com a manera ràpida d'expandir un sistema escolar insuficient. Les posteriors reformes educatives no han revertit aquest funcionament estructural.

4 La via nòrdica: privatització educativa en l'Estat de benestar socialdemòcrata

Els països escandinaus s'han caracteritzat, històricament, per una tradició socialdemòcrata que els ha permès consolidar un estat del benestar molt ampli, amb sistemes educatius cohesionadors i pedagògicament comprensius. Durant les últimes dècades, però, aquests països també han viscut processos privatitzadors, especialment en moments de recessió econòmica, que han implicat les conseqüents polítiques d'austeritat i una reducció pressupostària. Paradoxalment, bona part de les reformes neoliberals han estat impulsades pels partits socialdemòcrates (sobretot a Noruega i Suècia), que han considerat que eren una manera de "modernitzar" l'Estat social. Aquests processos s'han venut com a "inevitables" per evitar uns suposats "mal majors": les reformes profundes que durien a terme els partits conservadors.

5 Escoles de baix cost a països en vies de desenvolupament

Les *low fee public schools* (LFPS, escoles públiques amb tarifes baixes) no sorgeixen a conseqüència d'una política activa de l'Estat, sinó per la incapacitat d'aquest per fer front als problemes existents en l'educació pública: massificació, dificultat per cobrir tota la demanda educativa i incapacitat d'oferir una educació de qualitat en termes lingüístics o religiosos. Tot i que el cost és baix, aquestes escoles continuen sent inassequibles per a les famílies amb pocs ingressos i la seva suposada eficiència econòmica és basa en l'explotació del professorat i en l'augment de la ràtio alumnat/professorat.

En qualsevol cas, aquest fenomen està creixent a passos agerantats, tot i que és difícil precisar la seva extensió exacta, ja que moltes d'elles són escoles no oficials. Així doncs, el model s'està implantant a l'Àfrica subsahariana i l'Àsia. Un dels motius del seu creixement rau en el suport que reben d'organismes internacionals com el Banc Mundial. Algunes grans multinacionals educatives com Pearson, Omega o Bridge Academy aconsegueixen beneficis molt importants gràcies a la incapacitat d'aquests estats fallits d'oferir una educació pública a la seva població.

7 Classes particulars a l'ombra

Les classes particulars a l'ombra (*shadow schools*) tenen una tradició llarguíssima, però, les darreres dècades, aquest fenomen ha esdevingut tremendament popular en alguns països asiàtics: la Xina (29% de l'alumnat), el Japó (65% a secundària), Corea del Sud (88% a primària, 61% a secundària), Taiwan (73%) o el Vietnam (46% a secundària). Aquest creixement de les classes particulars és resultat de la por davant la ferotge competició escolar i la possibilitat del fracàs acadèmic. Evidentment, això crea molt estrès emocional a l'alumnat i, alhora, dificultats econòmiques a les famílies més pobres, amb la qual cosa accentua l'estratificació i les desigualtats socials.

6 La doctrina del shock

Tal com explica Naomi Klein, els desastres -polítics o naturals- poden generar les condicions propícies per introduir grans reformes educatives, tot aprofitant el caos sobtat. Un exemple d'aquest xoc és la remodelació i la privatització del sistema educatiu que es va donar a Nova Orleans (EUA) després de l'huracà Katrina el 2005; les escoles *charter* van substituir ràpidament la xarxa pública de la zona, que havia estat devastada. Un altre exemple és el cas iraquí, en què la guerra ha permès introduir els interessos d'empreses privades, com ara la corporació Creative Associates International (contractada per l'Agència pel Desenvolupament Internacional dels EUA), que va reconstruir les escoles, va planificar el currículum i va formar el professorat iraquí.

Urbanisme antipersones

L'Ajuntament de Barcelona expulsa el veïnat dels espais públics per beneficiar l'hostaleria i la indústria turística

Marc Rude
@marcrude

La política urbanística neoliberal ha arribat al seu clímax amb el mandat de Trias, però es remunta deu o quinze anys enrere

El turisme de masses tendeix a monopolitzar carrers i places amb la intenció d'explotar lucrativament els espais comuns

Si viviu a Barcelona o hi aneu sovint, segurament, us deveu haver fixat que, a les places, cada vegada hi ha més terrasses de bars. A la vegada, l'Ajuntament retira els bancs per seure que hi queden o bé els substitueix per cadires individuals, incòmodes i mal ubicades. Aquests canvis no són casuals, sinó que responen a un procés de transformació de l'espai públic per limitar els usos veïnals en benefici de l'explotació privada. Parlem amb Ivan Miró de La Ciutat Invisible, cooperativa santsenca que fa estudis, xerrades i rutes guiades que aposten per una Barcelona al servei de les persones que l'habituen. "Ens trobem amb un disseny urbanístic purament estètic. Es tracta d'una planificació urbana no democràtica, que porta a la mercantilització i la venda de la ciutat, en lloc de construir-la com un lloc on viure", explica Miró.

A pocs carrers de La Ciutat Invisible, trobem la cooperativa d'arquitectes La Col. Entrevistem dues de les seves membres, que consideren que "l'Ajuntament vol convertir l'espai públic en una postal (...) Hi va un públic i se la mira. No ha de ser un lloc on la gent faci activitats". Els bancs són un bon exemple: "Abans, a la plaça d'Osca de Sants, hi havia bancs llargs per poder seure, reunir-se... Ara, els han substituït per bancs individuals. Són bancs *antipersona*, col·locats a distància per dificultar la conversa i la relació social", comenten a La Col. "Ja no existeixen espais sense pavimentar. Tot són places dures. Les que encara tenien algun raconet, algun tros de verd, l'han perdut. No hi posen arbres perquè no hi hagi ombra", lamenten les arquitectes. "Al mateix temps, tot és uniforme; s'aplica el mateix model constructiu a tot Barcelona, fet que trenca la peculiaritat dels barris". Per elles: "Aquest urbanisme té la intenció de modificar la conducta de la gent. Les places es conformen com a llocs de pas, que no convidin a quedar-s'hi. El missatge és que el carrer no és un lloc on fer vida, que has de seure a les terrasses perquè hi estaràs més còmode, perquè podràs beure alcohol sense que et multin... pagant, és clar".

Espais policia

Dialoguem amb Giuseppe Arico i José Mansilla, de l'Observatori d'Antropologia del conflicte Urbà (OACU). Reiteren que "s'ac-

Les terrasses de bars són omnipresents a cada cop més zones de la ciutat. A dalt, plaça de la Revolució (Gràcia). A baix, plaça George Orwell (Ciutat Vella) / VICTOR SERRI

tua sobre l'espai per modificar actituds, conductes i formes de relació social que no encaixin amb el model de ciutat com a objecte de consum". Es tracta d'una política urbanística neoliberal que, tot i que ha arribat al seu clímax amb el mandat de Trias, es remunta deu o quinze anys enrere.

"El civisme és l'embolcall discursiu ideològic de tot plegat. Mitjançant la distinció entre cívic/bo i incívic/dolent, es busca el consentiment de la gent cap al model", comenta Mansilla, "només pots actuar dins una matriu que et dicta com ho has de fer; l'ordenança cívica de 2005 reflecteix la intenció de regular tots els àmbits de la vida social". L'objectiu de l'Ajuntament és eliminar obstacles de l'espai públic, tan arquitectònics com humans -les persones amb pocs recursos-, per faci-

Necroubanisme

Marc Dalmau, membre de la cooperativa La Ciutat Invisible i especialista en l'estudi de les ciutats, ha elaborat el concepte de necroubanisme, referit a unes polítiques que porten a la "mort de l'espai comú". En comptes de crear llocs públics,

vius i accessibles a tothom, el necroubanisme, fruit de les condicions de producció capitalistes, busca reduir les funcionalitats de l'espai a la circulació de mercaderies i capitals. Per fer-ho, en una primera fase, en potencia la degra-

dació, per exemple, deixant de concedir llicències d'obres i de construir equipaments", exposa Dalmau. "Deixen podrir tot un barri fins que la gent pensi que qualsevol cosa serà millor que el que hi ha, ni que sigui un espai asfaltat". D'aquesta

manera, l'ajuntament pot invertir menys diners a fer les reformes i adquirir els terrenys i, després, revendre'ls més cars a les promotores immobiliàries. Segons Marc Dalmau, el cas del Poblenou és un exemple d'aquesta manera de fer.

litar l'explotació lucrativa dels llocs comuns. "Les normatives i les intervencions urbanístiques són dues cares de la mateixa moneda", afegeix Arico.

Una ordenança 'lliberticida'

El cooperativista Ivan Miró considera que "l'ordenança del civisme és la carta magna de l'urbanisme lliberticida; pretenia modelar el comportament social a la ciutat orientant-lo a la productivitat i la mercantilització, sense donar cabuda a la dissidència i la pobresa; és una manera d'ordenar la conducta pública des d'un punt de vista *securitari*, autoritari i racista". Per a Miró, l'auge del civisme va resultar del fracàs del Fòrum de les Cultures de 2004. "Fins llavors, la marca Barcelona s'havia volgut vincular a un estil de vida lliure i rebel, però, després de l'intent frustrat de comercialitzar aquest esperit, una aliança formada per CIU, *La Vanguardia* i el lobby hotelier va aconseguir imposar un populisme urbanístic de tolerància zero, inspirat en el de l'alcalde novaiorquès Rudolph Giuliani".

"Paradoxalment, es penja una etiqueta progressista a tot el procés", destaca l'antropòleg José Mansilla. "La regidora del PSC Itziar González va ser qui va posar en marxa el model a Ciutat Vella; ella parlava d'*urbanisme preventiu* i de *microurbanisme social*. L'Ajuntament va marcar una trentena de *punts negres*, com ara la plaça George Orwell del Raval (altrament coneguda com a plaça del Tripi), on es reunia certa gent que encaixava amb les categories d'alcohòlic, ionqui, llauner, motxiller...". Per vergonya de la memòria de l'autor de 1984, la plaça que du el seu nom va ser el primer lloc on el govern municipal va instal·lar càmeres de videovigilància enfocades als espais públics. Les escales van ser substituïdes per una inclinació incòmoda i, ara, el Tripi és ple de terrasses, principalment, d'ús turístic, com també passa a la propera plaça Reial.

Terratrèmol turístic

"El turisme de masses és una indústria que requereix el monopoli de l'espai públic. Demana una planificació urbana al seu servei, fet que acaba amb la complexitat dels usos comuns", explica Miró. Aquesta allau comporta "l'empobriment de la diversitat i l'aniquilació de la vida quotidiana" continua. "Les habitants es veuen expulsades dels epicentres d'aquesta indústria... i cada dia n'hi ha més: el Poble-sec, el Clot, les Glòries... La taca d'oli s'estén per la ciutat. Al mateix carrer Olzinelles, aquí a Sants, hi volen fer un *smart hotel*", s'indigna Miró. Segons els antropòlegs Arico i Mansilla: "L'obsessió de l'Ajuntament per *regenerar* la ciutat va enfocada al turisme, la gallina dels ous d'or de la qual poden treure més diners. I, quan parlen d'un *turisme de qualitat*, es refereixen a atreure visitants amb més poder adquisitiu", comenten. "D'altra banda, als llocs on no hi ha turisme, no hi ha inversió municipal".

Reapropiar-se dels espais

"La ciutat està dissenyada perquè facis l'activitat que toca allà on toca" -expliquen les arquitectes de La Col. Sovint, però, hi ha alguna activitat que s'apropia de l'espai de manera imprevista. La plaça del MACBA, un exemple clar d'espai de postal, difícil d'habitar i fàcil de controlar, va començar a convertir-se en una pista de patinatge. "Les *skaters* van ser perseguides i multades fins que l'Ajuntament es va adonar que podia reconvertir-les en producte comercial. Ara, les marques de moda paguen diners a la gent que patina perquè dugui les seves peces", recorden. Des de la cooperativa, han fet diverses accions com posar plantes, jocs i cadires al carrer Ciceró de Sants o allargar els bancs de la plaça d'Osca. "Quan fa bo, traiem la taula fora i dinem allà. A molts barris, baixar cadires al carrer era tota una tradició, que ajudava a crear vincles. Ara està prohibit. Quan ho fem, el veïnat s'hi interessa, algú baixa postres... però les noves generacions ja han estat educades per no sortir. Si tot continua igual, no podem ni sabrem fer ús de l'espai públic".

Miró és més optimista: "Crec que Barcelona té una capacitat de resistència molt alta i hi ha barris que encara mantenen l'autonomia social. Sempre hi ha hagut una pugna entre l'oligarquia i les classes populars, que continua oberta. Així com altres ciutats europees han estat domesticades, la Barcelona irredempta i irreverent continua sent capaç de desenvolupar la seva manera de ser i de mantenir el pols al model mercantilista de ciutat". ♦

Bancs individuals. Jardineria amb un afegit que impedeix seure-hi. Barana per impedir que la gent segui, a la plaça del Sol / VICTOR SERRI

Setge a les places de Gràcia

M.R.
@marcrude

La vila de Gràcia és famosa per les seves places. Urbanitzades sobre els terrenys d'antics masos durant el segle XIX, són els espais comuns que han forjat la identitat graciencina. A la vegada, són un centre tradicional de pelegrinatge de les noctàmbules barcelonines. L'aprovació de l'ordenança del civisme va integrar nous elements a la quotidianitat de les nits de Gràcia. Les furgonetes de les unitats nocturnes d'antidisturbis de la Guàrdia Urbana (UNOC) ocupaven totes les places i els seus efectius hi rondaven posant multes a la gent per beure llunes de cervesa. El dispositiu es complementava amb l'acció de BCNeta, que expulsava els grups de gent asseguda a terra a cops de mànega d'aigua.

L'Ajuntament de Barcelona justificava els operatius amb l'argument que el veïnat es queixava del soroll. Des de fa un parell d'anys, però, la vila s'ha convertit en la nova atracció *bohèmia* de la marca Barcelona. *Hostels* i hotels proliferen com bolets: el turisme arriba en massa. Això ha dut el govern de Trias a canviar d'enfocament. Ha concedit desenes de llicències perquè els centenars de bars que hi ha a Gràcia obrin terrasses a les places. I, per fer lloc, ha eliminat els bancs públics o bé els ha arraconat.

Magalí Sanz, que ha fet una investigació sobre la relació entre els elements arquitectònics i els usos de les places graciencques, emfatitza que, pel consistori, "el problema no són el soroll ni l'alcohol, sinó els usos no lucratius: a les places, només t'hi deixen

estar per consumir". Entre les darreres reformes que ha emprès l'ajuntament barceloní, trobem la de la plaça Lesseps, que, després de deu anys d'obres, ha perdut el verd i està monopolitzada pels eixos viaris i el tancat que envolta el clot i l'esquelet de les grues de la inacabada línia 9.

La plaça de les Dones del 36 és oficialment privada i està envoltada d'unes reixes que es tanquen a la nit. "Falten lavabos públics i espais de joc infantil", explica Magalí Sanz. D'altra banda, està prohibit jugar a pilota; de fet, a la plaça del Diamant, han instal·lat jardineres per impedir l'afició de les criatures a practicar-hi el futbol. A la del Sol, on s'han obert més terrasses, han col·locat punxes perquè

la gent no s'assegui al mur i han tret la pèrgola que feia ombra. "Són petites decisions que t'expulsen dels espais", explica l'entrevistada. "Converteixen les places en espais poc confortables fins que deixen de ser un referent i un punt de trobada per al veïnat". Altres elements desagradables són les furgonetes que aparquen al mig del pas, el desordre del mobiliari urbà o els pàrquings que foraden les places. Per a Sanz: "Trias ha dut totes aquestes dinàmiques a l'exageració. Per dir que s'enfronta a la sobredensificació, l'ajuntament recorre a les prohibicions: no es pot beure fora de les terrasses ni tocar la guitarra. No reconeixen que el problema principal són els bars. Hi ha un excés de bars: és una invasió total". ◀

Una reixa tanca la plaça de les Dones del 36 durant la nit / VÍCTOR SERRI

/ ANNA CELMA

Vallcarca: urbanisme armat o urbanisme reclamat

Anna Celma
@acelmamelero

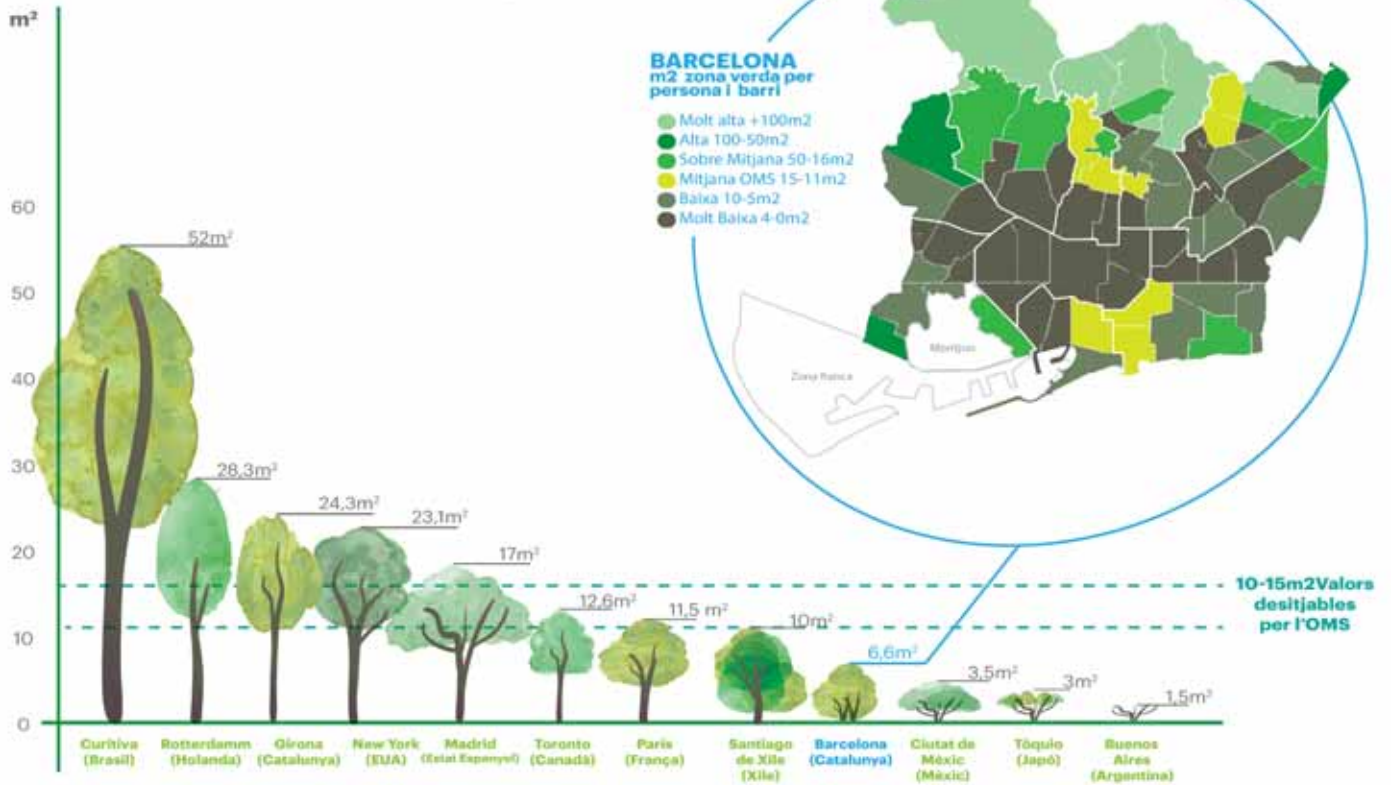
El paisatge de Vallcarca és ple de solars. Memòria d'un espai on encara hi havia cases baixes, una fesomia nascuda els anys 40, esquitxada de torretes que daten del segle XIX. L'arquitectura del barri s'ha vist desmantellada a mossegades durant anys d'especulació urbanística. La gentrificació ha tocat fort aquesta zona de Barcelona: apartada del centre urbà, sembla haver quedat desvalguda davant els desallotjaments i els enderrocs, que ja formen part de la seva quotidianitat. Només la tossuderia del veïnat ha frenat, a pams, l'allau de runes.

Un exemple de reapropiació de l'espai urbà, els solars buits i els esquelets d'allò que abans havien estat habitatges és la plaça de la Farigola. El solar acull l'històric edifici de Can Carol: l'antiga masia va esdevenir una escola durant la II República. Actualment, la casa es troba en molt mal estat, tapiada i en runes. La plaça on s'ubica, però, ha estat batejada de manera espontània pel veïnat i reclamada com a espai de trobada, d'oci i de militància. A finals de febrer d'enguany, diversos col·lectius del barri -com l'Assemblea Llibertària Heura Negra i l'Assemblea de Joves de Vallcarca- van fer una crida per millorar l'entorn de la plaça. Amb la feina de les voluntàries, es va construir una font, unes jardineres i una zona de jocs infantils.

Un dels participants en la remodelació destacava la importància d'aquestes accions perquè representen "l'experiència pràctica que es poden desenvolupar projectes de manera autònoma, a través de l'autogestió i sense dependre de l'ajuntament o d'altres institucions". "A Vallcarca, hi ha molts espais buits perquè ens ho han deixat així, arran de la gentrificació tan bèstia que vivim. Però, també tenim molts espais on podem dur a terme accions constructives que impliquin el veïnat", explicava.

El dia que es van fer aquestes tasques de condicionament, el veïnat de la zona es va acostar a la plaça, encuriósit pels nous elements que apareixien en aquest espai de pas habitual. A tocar d'allà, el carrer d'Argentera, on una de les cases amenaçades de desallotjament va ser pintada de blau durant una altra jornada de feina, una acció per demostrar que la comunitat no es rendeix. També a la vora de La Fusteria, recentment okupada i desallotjada en temps rècord, la plaça de la Farigola oneja com una petita bandera de rebel·lió enmig del panorama diluït per les immobiliàries i el consistori. És el crit que llancen a cada protesta: *Vallcarca no es ven, Vallcarca es defensa*. ◀

RÀNKING CIUTATS ZONA VERDA m²/ Hab.

Espais verds vitals per la salut

Un estudi dut a terme a Catalunya demostra que viure prop de parcs, jardins o espais naturals aporta beneficis a la salut

Olga Margalef

Un projecte coordinat pel Centre de Recerca en Epidemiologia Ambiental (CREAL) confirma que existeix una relació entre la salut mental i física i la proximitat a espais verds, amb independència del nivell socioeconòmic, el gènere o el desenvolupament d'activitats esportives. Les dades obtingudes mostren que la incidència de trastorns com la depressió o l'ansietat és menor en les persones que viuen a menys de 300 metres de jardins i parcs.

Beneficis demostrats

Els espais verds compleixen moltes funcions indispensables en un medi urbà: eviten problemes en cas de pluges fortes, ja que permeten la infiltració de l'aigua, i ajuden a reduir l'excés de temperatura produït pel trànsit i el consum energètic. Més enllà d'aquestes contribucions, també tenen una funció social primordial: són zones d'esbarjo i tranquil·litat, usades per al lleure pel veïnat i especialment transitades per infants i persones grans. Ara, apareixen més proves que porten a considerar la superfície verda com un factor de principal importància per a la salut pública d'una ciutat.

Segons Mark Nieuwenhuijsen, investigador del projecte presentat pel CREAL, "l'associació entre l'espai verd i una salut més bona es podria explicar per la reducció de l'estrès que proporciona". Els resultats es complementen amb una altra notícia de

caràcter ambiental relacionada amb Barcelona. Investigadores del mateix centre han demostrat que els infants de les escoles on es registren nivells alts de contaminació atmosfèrica tenen menys creixement del desenvolupament cognitiu que les criatures que van a escoles situades en entorns poc contaminats. Els espais verds hi tornen a tenir un paper determinant, ja que la proximitat de l'escola a parcs o jardins en millora la qualitat de l'aire. La contaminació atmosfèrica és causada, sobretot, pel trànsit dels voltants del centre educatiu, però la presència d'arbres contribueix a esmoreir-la parcialment.

Barcelona, ciutat grisa

Barcelona és una de les ciutats amb més arbres a les vies urbanes, però això no arriba a compensar la manca d'espais verds que pateix. L'Organització Mundial de la Salut recomana un traçat urbà que contingui uns 10-15 m² d'àrea verda per habitant. Mentre barris com Vallbona o la Marina del Prat Vermell superen de llarg la xifra per la seva proximitat a Collserola o Montjuïc, la majoria queden molt lluny de les recomanacions internacionals. A Sant Antoni, Hostafrancs, Navas, Verdum o el Camp d'en Grassot, entre altres, hi ha menys d'un metre quadrat d'àrea verda per habitant, una proporció que convidria revertir radicalment per habitar una ciutat molt més saludable. ◀

Sosin Yavuz:

“La societat kurda s’organitza per solucionar els seus problemes des de la base”

Eulàlia Reguant

@aramateix

El 16 de setembre de 2014, Estat Islàmic va iniciar un setge a la ciutat Kobane (al Kurdistan siriana), símbol de la revolució kurda. Durant els més de quatre mesos que va durar l’ofensiva, que va acabar amb la recuperació de la ciutat per part kurda, es va parlar molt de Kobane i de les seves guerrilleres. En canvi, es van fer pocs esments al feminisme del moviment, al model polític antipatriarcal i anticapitalista que s’estava desplegant a la ciutat des de feia dos anys. Sosin Yavuz forma part del moviment de dones kurdes a la diàspora i, actualment, viu a Alemanya. És membre de l’Oficina per la Pau de les Dones Kurdes (CENI) i treballa a favor del confederalisme democràtic amb base ecologista i feminista.

Els darrers mesos, durant el setge a Kobane per part d’Estat Islàmic, els mitjans de comunicació i les xarxes han anat plenes d’imatges de les guerrilles kurdes i s’ha parlat molt del seu paper en la defensa de la ciutat. Quin és el rol de les organitzacions de dones dins el moviment kurd?

Com a dones, ens organitzem al voltant de les Comunitats de Dones del Kurdistan (KJK). És l’organització autònoma de les dones que treballa per la construcció del confederalisme democràtic. Promou aquest sistema a tot el Kurdistan –com a Rojava, la regió autònoma del nord de Síria– i també a Europa, on hi ha comunitats kurdes. El Grup de Comunitats del Kurdistan (KCK) és l’organització social de dones i homes kurds. Es va fundar el 2005 per introduir el nou model polític en el moviment kurd. Abans d’això, es proposava un socialisme amb el partit polític al centre. Ara, es basa en un sistema construït des de la base per tota la societat, en què l’element clau són les comunes. El partit continua existint i és el responsable de la formació política, però les comunes són l’espai d’organització i de participació de la gent.

Quin és l’origen del confederalisme democràtic?

Després de ser empresonat l’any 1999, Abdullah Öcalan va començar a escriure una nova proposta per solucionar la situació del nostre poble. Així, amb els seus *Escrits des de la presó*, introduïeu el nou concepte i el nou model l’any 2000. Al principi, els dubtes que es plantejaven eren sobre com es podia

construir una societat realment democràtica, però, a mesura que es van anar impulsant els consells i les comunes, també es va anar guanyant consciència. En aquest procés, es va constatar que la societat es podia autoorganitzar i que aquest model podia ser una solució i una alternativa vàlida per a tot el món, no solament pel moviment kurd.

Quines són les bases i els principis del model polític?

Per nosaltres, l’Estat, com a figura política, neix i creix del sistema patriarcal i capitalista i, per tant, els estats són patriarcal i capitalista en la seva estructura. Així doncs, si es vol organitzar la societat de manera democràtica, cal bastir un sistema que ens permeti superar aquesta mentalitat i que faciliti l’autoorganització. D’acord amb el nou model, a diferència de la centralització democràtica, qui governa és la societat. L’Estat patriarcal oprimeix les dones, és una realitat arreu del món. I, en el cas de les dones kurdes, existeixen tres tipus d’opressió: la militar, la familiar i la de l’Estat. El confederalisme democràtic amplia la visió sobre com aconseguir una vida lliure des del feminisme. La supremacia de l’Estat és una supremacia econòmica que oprimeix, especialment les dones, que no estan integrades en cap sistema econòmic.

De quines eines es dota la societat kurda per impulsar el model polític i social de base feminista?

Per guanyar la independència i l’autonomia econòmica, es

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
MAYU RUIZ

creen diferents cooperatives i també se'n creen només per a dones. En aquest sentit, es potencien espais on només hi ha dones com a eines d'apoderament i per facilitar entorns segurs. Ahora, treballem la igualtat i el paper de la dona a través de la paritat a tots els nivells polítics. Les comunes i les organitzacions socials tenen una copresidència: sempre hi ha un home i una dona com a representants, de la mateixa manera que sempre hi ha una crítica al patriarcat. A l'hora de tenir en compte el paper de la dona i donar-li la centralitat necessària, també és important parlar dels mitjans de comunicació i informació política. Hi ha temes en què el punt de vista de les dones sempre és invisibilitzat: per exemple, en la violència de gènere. Per fer-hi front, també s'han creat mitjans de comunicació de dones i per a dones, espais on expressen lliurement la seva opinió i on es poden abordar les informacions i les problemàtiques des de la seva perspectiva. En concret, existeix l'Agència de Notícies de Dones (JINHA). El confederalisme democràtic també necessita un sistema judicial propi, comunitari, cosa que no existeix als estats, tot i que és la base d'una societat democràtica. Per això ens dotem de les nostres pròpies estructures basades en la mediació i la negociació. A través del diàleg, es busquen solucions que no passin per la simple detenció i empresonament. Actualment, amb les detencions de combatents d'Estat Islàmic o, també, de soldats turcs, no es pensa en la pena de mort ni en la tortura per aconseguir respostes: es tracta d'arribar a saber per què

estan lluitant contra la nostra societat i el nostre model social i polític. Aquestes institucions socials es construeixen a tot el Kurdistan: a Bakur-Kurdistan del Nord, a Rojhilat-Kurdistan de l'Est, a Başur-Kurdistan del Sud i, especialment, a Rojava-Kurdistan de l'Oest. Històricament, a la regió de Rojava, hi han viscut diferents creences i cultures. En el confederalisme democràtic, que és multicultural i multireligiós, també hi viuen totes (àrabs, yezidis, armenis, assiris, kurds...) i totes hi són representades.

En aquesta zona és on s'ha pogut desenvolupar el sistema amb més profunditat. En què es concreta i quins impactes té en la vida diària de les persones?

La regió de Rojava està organitzada en tres cantons (Efrin, Cizire i Kobane), on la societat està construint el seu propi sistema democràtic i de governança. Tots els grups ètnics, religiosos, les dones, els joves i d'altres organitzacions socials s'organitzen a través dels consells per solucionar els seus problemes, des de la base. A més, a escala territorial (carrer, barri, poble i ciutat), existeixen les comunes. Tots aquests espais formen part del procés d'aprenentatge de l'autoorganització. Així, per exemple, a les comissions de dones, quan una d'elles explica un problema a través del diàleg i el debat, també s'està participant en un procés de formació. Com que hi ha una copresidència i una comissió de dones, sempre hi ha dones solucionant els problemes de les dones, prenent decisions de manera autònoma.

“

Per nosaltres, l'Estat neix i creix del sistema patriarcal i capitalista i, per tant, els estats són patriarcals en la seva estructura

Creiem que, si es vol organitzar la societat de manera democràtica, cal bastir un sistema que ens permeti superar aquesta mentalitat

”

La història del moviment de dones kurdes

1984 – Primeres dones guerrilleres

1987 – Inici del treball en organitzacions autònomes de dones

1989 – Aixecaments contra la colonització liderats per dones

1993 – Formació de la guerrilla de dones

“

A les comunes, s'intenta que pràcticament tot es faci entre tothom, de manera que la gent comparteixi el treball i existeixi l'intercanvi

Procurem crear consciència ecològica, ja que el sistema patriarcal també ha destruït, i continua destruint, la natura

”

Concretant una mica més, a Qamishlo, al cantó de Cizire, cal governar i organitzar tota la ciutat sense l'estructura d'un Estat al darrere, arran de la guerra de Síria. Sempre existeixen espais d'aprenentatge pràctic: per exemple, cal netejar els carrers o fer funcionar les fàbriques. Amb aquestes experiències i d'altres, s'aprèn a viure col·lectivament. Abans, hi havia diferències de classe o s'esperava que una sèrie de tasques les fessin col·lectius concrets; ara, s'aprèn que és necessari que tothom s'impliqui en el dia a dia. També procurem crear consciència ecològica, ja que el sistema patriarcal també ha destruït i destrueix la natura. A les comunes, s'intenta que pràcticament tot es faci entre tothom, de manera que la gent comparteixi el treball. Existeix l'intercanvi, a través de la creació de cooperatives agràries, entre altres organismes. Per exemple, a diferents pobles, la pastura no és tasca d'una sola persona, sinó que es reparteix diàriament.

Es fa difícil d'entendre la pràctica quotidiana...

Costa explicar-ho amb paraules... Si es vol conèixer com funciona, és interessant anar-hi i sentir com la gent experimenta i viu tots els processos.

Aquest model polític també s'aplica al Kurdistan del Nord. Com funciona el confederalisme democràtic quan existeix un Estat fort com Turquia?

S'està introduint des de fa pocs anys. La idea és que no cal un Estat per organitzar-se, com s'ha demostrat al llarg de la història. El confederalisme democràtic es pot treballar i impulsar allà on es vulgui -més enllà de les fronteres- i es construeix en contra d'estats amb una vocació i una pràctica centralistes, com el turc. En el procés d'introducció i desenvolupament del model al Kurdistan de Turquia, sabem que sempre hi haurà l'Estat, però treballem per enfortir l'auto-

organització de la societat, de manera que també es puguin construir les comunes, les comissions, els consells... A la pràctica, per exemple, estem introduint per primera vegada un sistema de salut comunitari al Kurdistan del Nord perquè, fins ara, el govern de Turquia no garantia cap cobertura sanitària a la població kurda. En definitiva, intentem solucionar tots els problemes de manera col·lectiva i comunitària, no centralitzada.

Les guerrilles són el més conegut per tothom, quin és el seu paper dins aquestes estructures democràtiques?

Nosaltres no ataquem ningú, però sí que som atacats pel simple fet de seguir el nostre propi model. Per aquest motiu, necessitem defensar-nos. Les guerrilles són les unitats d'autodefensa. Allà on impulsem i treballem la nova societat, les creem.

Quina és la tasca del moviment kurd basat a Alemanya o altres llocs del món, fora del Kurdistan?

Existeix una mentalitat patriarcal arreu del món, també als diferents indrets on vivim els i les kurdes. Una de les primeres tasques que cal impulsar és el desenvolupament de programes educatius i campanyes per despertar consciències, però no solament propostes educatives per a les dones: també es volen donar eines als homes perquè superin aquesta manera de pensar. I tenim les comunes i les comissions de dones, de

1995 – Crida a una conferència de dones kurdes a Damasc

1996 – Inici de la teoria i la pràctica per emancipar-se del sistema patriarcal

1998 – Ideologia de l'alliberament de les dones

1999 – Creació del partit polític de dones

2000 en endavant – Construcció d'un sistema social democràtic, basat en un paradigma democràtic, ecològic i feminista

2011 – Inici de la jineologia

joves, judicials... per respondre a les diferents necessitats de la societat kurda allà on sigui, també a la diàspora.

Sovint, entenem que tot el Kurdistan funciona de la mateixa manera. Quines són les principals diferències amb la regió autònoma del Kurdistan iraquí?

Allà, no hi ha cap unitat d'autodefensa ni cap organització política de dones, elements que creiem necessaris per aconseguir canvis a la societat. Per tant, no hi ha cap impacte del pensament antipatriarcal en el sistema que s'hi ha construït.

La comunitat internacional ha posat els ulls al Kurdistan a partir de l'aparició mediàtica d'Estat Islàmic...

És necessari que la gent, la comunitat internacional, conegui la història i entengui que no és un procés de pocs anys. Cal reforçar la idea que la revolució és una evolució, una revolució mental. I també cal conèixer Rojava i saber que, en aquesta regió, superar el sistema feudal per introduir el sistema democràtic i d'alliberament de gènere va costar més de 30 anys de discussió i de feina. Aprendre d'aquest moviment també requereix temps i cal saber què hi ha al darrere: extrapolar-lo a altres llocs no passa només per aplicar el sistema, sinó que exigeix treballar per fer canvis de mentalitat. L'èxit de Kobane es deu al confederalisme democràtic i a la consciència generada a través d'una revolució d'anys. ◀

'Jineologia', la creació d'un nou paradigma

El moviment de dones kurdes sorgeix i es desenvolupa juntament amb la lluita per l'alliberament nacional kurd. Sota el lema *L'emancipació de la dona és l'emancipació de la societat*, es focalitza en un treball ideològic, filosòfic i intel·lectual. Al llarg dels anys, s'ha centrat a respondre preguntes com qui és la dona, d'on ve, on va, com ha viscut fins ara i com hauria de viure o en quin tipus de societat hauria de fer-ho. També ha desenvolupat una crítica als diferents camps científics existents.

El moviment parteix de la premissa que les ciències socials s'han creat com a extensió del sistema patriarcal i, per tant, des d'una visió masculina i una classe social específica i amb un caràcter sexista. S'entén, també, que la implementació de les ciències ha tingut uns resultats devastadors pel medi ambient i la societat: la normalització del militarisme i la violència, l'aprofundiment del sexisme i de les polítiques sexistes, l'energia nuclear, els problemes demogràfics, l'industrialisme antiecològic i l'individualisme, entre altres. Per això, es propugna crear una alternativa que no sigui sexista: la *jineologia*.

El terme jineologia significa ciència de les dones. *Jin* vol dir dona en kurd; *logia* ve de la paraula grega

logos, que significa ciència. La jineologia vol presentar una proposta radical d'intervenció en la mentalitat i el paradigma patriarcal. En aquest sentit, és un procés epistemològic que té com a objectiu l'accés directe de les dones i de la societat al món científic i del coneixement, que històricament –i també actualment– ha estat en mans d'uns pocs.

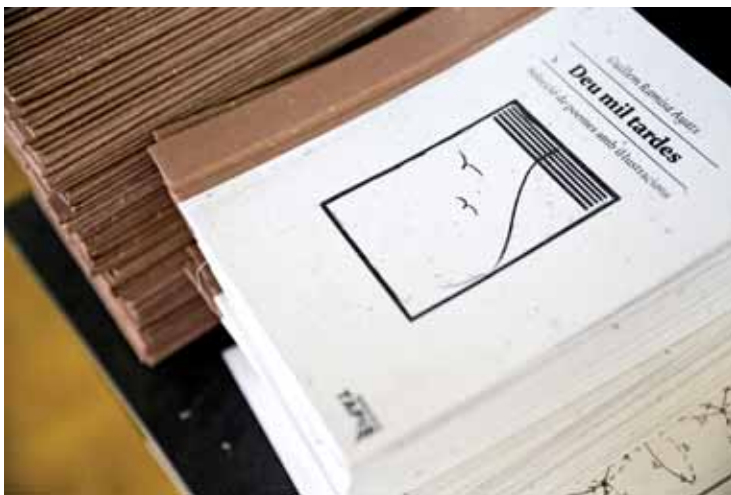
El líder kurd Abdullah Öcalan, als seus textos escrits des de la presó, afirma que els moviments que treballen per la consecució d'una societat comunitària, democràtica, igualitària i lliure necessiten la jineologia. El moviment de dones kurdes, que va començar a treballar aquesta nova ciència el 2011, està construint un sistema educatiu general que incorpora acadèmies per a la formació de les dones, on es debat i discuteix el seu rol en les ciències socials, l'economia, la història, la política, la demografia i l'ètica femenina.

Les dones kurdes afirmen que "el segle XXI serà el segle de la revolució de les dones i els pobles". Per això creuen que la jineologia ha de desenvolupar un rol històric per aconseguir un canvi de mentalitat i també unes estructures polítiques i ètiques que posin l'emancipació femenina al centre de la seva praxi.

L'edició artesanal com a per combatre l'exclusió

El projecte formatiu de l'associació osonenca Tapís impulsa la inserció sociolaboral de joves en situacions complicades. Una de les seves iniciatives és Els Llibres del Tapís, que publica poemaris il·lustrats

Sara Blázquez
@SaraBlazquez

L'objectiu principal del projecte és formatiu. S'uneix la producció editorial, la comptabilitat, la gestió i el treball en àmbits de socialització

Les escriptores no sols proveeixen de textos, sinó que també s'impliquen en el procés educatiu: ofereixen classes de literatura i sessions de recitats

Satisfet, Jordi Tolosa explica que, “de mica en mica, ens anem convertint en un simulacre de petita cooperativa”. Tolosa és el coordinador d'Els Llibres del Tapís, un projecte dedicat a l'edició artesanal de llibres de poesia. El que va començar com una eina de l'Associació Tapís per combatre l'exclusió sociolaboral del jovent osonenc s'està convertint en un taller on aquest jovent no només produeix llibres, sinó que ho fa de manera totalment artesanal. “Es fa cada full de paper, es tenyeixen i es folren les tapes, s'imprimeixen i s'enquadernen totes i cadascuna de les pàgines i, un cop enllestits els llibres, es distribueixen a les llibreries i es venen a les parades”, explica. El vessant formatiu sempre hi és present, fet que “permet treballar una comptabilitat bàsica, aprendre a fer albarans, interpretar factures i gestionar les vendes; en definitiva, aprendre de cadascun dels processos”, afegeix el coordinador.

Amb una llarga trajectòria en el món de la inserció laboral de persones adultes amb risc d'exclusió, l'Associació Tapís se centra en el jovent a través del programa Aktua. Aquest projecte és estrictament formatiu i l'edició de poemaris artesanals s'ha convertit en la seva activitat principal. “S'intenta que la part més important surti de la producció. L'element central són els llibres, però també rebem encàrrecs i sempre busquem els elements formatius que en surten. Les bustiades, per exemple, serveixen per treballar el plànol de la ciutat, per fer interpretació de mapes i per treballar àmbits de socialització”, afirma Tolosa.

Poesia il·lustrada que s'implica

El mateix coordinador va ser qui va tenir la idea de fer un pas més en el marc d'un taller de paper reciclat ja en actiu, en què es fabricava el paper per calendaris, llibretes i altres objectes. Tolosa va proposar al jove poeta osonenc Guillem Ramisa de

publicar el que seria el primer volum de la col·lecció de llibres de poesia il·lustrada, de la qual ja s'està editant el quart exemplar. “Les joves editen poemaris, un producte que, d'entrada, ni els va ni els ve. Però, quan treballes una cosa que està fora del teu món, és més fàcil que t'enriqueixi”, diu Ramisa. L'autor es va implicar a fons en el projecte -d'on va néixer el recull *Deu mil tardes*- i, a més de l'aportació de l'obra literària, actualment encara hi col·labora fent tasques de difusió, presentació, maquetació i disseny de portades.

Deu mil tardes conté una selecció de 27 poemes del mateix Guillem Ramisa, que va adequar la selecció a les preocupacions de Tapís. Per exemple, un dels poemes, “La gana”, parla del racisme; altres tenen un contingut clarament social. Els poemes van acompanyats d'il·lustracions de catorze artistes de la comarca d'Osona. “La força d'aquest projecte és que tot és molt positiu, tot suma. Als autors no els costa dir que sí”, explica el poeta.

La col·lecció, de moment, es completa amb *El niu transparent* (de la reconeguda poetessa osonenca Pilar Cabot) i *Els murs de Troia* (de Josep Casadesús). A principis d'abril, ja estarà disponible el quart número: *Hi havia una vegada*, de Pep Rosanes-Creus. Aquesta tasca suposa un nou dimensionament de la feina feta per l'entitat, que fa trenta anys que lluita contra l'exclusió social. “Són escriptors molt vàlids, amb molta trajectòria, i això també dóna prestigi a Tapís”, declara Ramisa. Per a ell, el procés ha estat enriquidor: “Per una banda, valoro que es prenguin seriosament la meua feina; per l'altra, és un plaer ajudar els joves a fer uns objectes i vendre'ls i que això serveixi per cobrir les despeses necessàries”.

Una alternativa formativa

S'han produït entre 200 i 250 exemplars de cada títol. “Se n'aniran fent més. Si se n'han de fer vint, es fan”, diuen. A

eina social

La publicació de llibres ja és la principal activitat del programa Aktua de l'Associació Tapis / EDUARD MORATÓ

diferència d'un segell convencional, la iniciativa d'Els llibres del Tapís necessita que editari suposi hores de feina per aprofundir en els aspectes formatius del procés. "En una editorial, aquest funcionament no seria rendible, però és justament el que necessitem nosaltres", diu Tolosa. El preu de venda al públic és de vint euros l'exemplar, però, "si algú el distribuís per treure'n diners, el vendria a 80 euros com a mínim; el procés artesanal el fa inviable", diu. L'entitat no pretén fer créixer el projecte només pel seu vessant editorial: "Si s'han de fer més poemaris, que sigui perquè hi ha més joves que entren i fan la formació. Si fer-ne més vol dir renunciar als elements formatius, no té sentit". Els títols es poden trobar a llibreries de les comarques d'Osona i la Garrotxa i a Barcelona i Mataró, a més del lloc web. Aviat es vendran en parades fixes setmanals als mercats de Vic i Manlleu.

"Moltes editorials intenten fer negoci a costa dels escriptors, que es paguen l'edició", diu Tolosa. A Els llibres del Tapís, "l'objectiu ha de ser que el projecte tiri endavant i que hi hagi persones que s'interessin per l'obra", explica. Els autors reben un 10% del número d'exemplars publicats i, com a contrapartida, se'ls demana que s'impliquin en el procés formatiu fent sessions de recitar, explicant el llibre als joves, treballant un poema... "A la comarca, tenim persones superpotents en l'àmbit cultural i, als joves, aquest món els queda lluny; és una oportunitat per poder entrar-hi en contacte", assegura Tolosa.

La formació i la transformació social com a base

En aquesta línia, Guillem Ramisa els va fer una classe de poesia. "S'hi van apuntar!", se sorprèn el poeta. A parer seu: "Si l'activitat s'hagués proposat a l'institut, hauria estat impossible que aquests mateixos joves s'hi haguessin apuntat, només perquè actuem per la posició o el rol que creiem tenir... El projecte per-

met descontextualitzar-los, situar-los en un àmbit nou. Si una cosa els fa gràcia, la fan". El poeta també acompanya el jovent a les llibreries perquè es trobi amb noves situacions en què hagi de treballar les relacions socials.

Després d'un any, el projecte funciona sol i el jovent se l'ha fet totalment seu. Al principi, Tolosa tenia dubtes "sobre la possibilitat de vendre els llibres fets artesanalment; tots estan acostumats a una estètica molt industrial, de plàstic, i triaven els colors més cridaners, els fils daurats... Però això ha anat canviant sense forçar-ho". El coordinador recorda que "estar en contacte amb gent que s'ocupa de temes culturals et fa tenir interès per la cultura, per la formació, per l'estètica... S'obre un ventall d'oportunitats".

El grup de joves -que ara mateix és de tretze persones, tot i que s'està estudiant la possibilitat d'obrir un grup de tarda- és heterogeni: joves amb hàbits laborals però que tenen dificultats d'aprenentatge, amb problemes idiomàtics o amb un desgavell personal impressionant. "El que els uneix és que no hi ha oportunitats per a ells", resumeix Tolosa. La participació al projecte és voluntària, però "la implicació ha estat brutal, també pel que fa a l'aprenentatge; si comparem el principi amb ara, tot ha canviat".

"En el fons, aquests joves entren aquí pel que no tenen, però ara se'ls coneix com els que creen aquells llibres tan *xulos*. I això és important", explica el responsable de Llibres del Tapís. S'hi estan un màxim de dos anys o fins que s'insereixin laboralment, "que és l'objectiu". Tot ha anat evolucionant i sorgeixen necessitats noves com les presentacions de poemaris, que permeten aprendre a recitar i, de passada, superar nervis i millorar l'autoestima. "Això s'ha notat tant en el ritme del taller com en les qüestions personals de cadascun d'ells", conclou. ◀

S'han publicat obres de poetes com Guillem Ramisa o Pilar Cabot, acompanyades d'il·lustracions d'artistes de la comarca

"La força d'aquest projecte és que tot és molt positiu, tot suma. Als autors no els costa dir que sí", explica Ramisa

Podem ser sobirans en la financerització?

/ RAUL VÉLEZ

Se'ns presenta una trinitat impossible, en què només són compatibles dues de tres opcions: la integració econòmica internacional, la sobirania dels estats-nació i la democràcia

Tot i que la sobirania del poble ho té difícil convivint amb les oligarquies nacionals, possiblement ho tindrà més magre si no frena o modifica el tipus d'integració econòmica global

Sergi Cutillas

Economista a l'Observatori del Deute en la Globalització
@sergi_cutillas

Tot i que els termes sobirania i financerització sonen feixucs, s'ha de reflexionar sobre la paraula sobirania en un moment en què, a Catalunya, l'usen tant la dreta com l'esquerra alternativa. Per altra banda, la financerització és el fenomen que es contraposa a la sobirania dels pobles durant les darreres dècades. Per obrir aquestes reflexions, l'Observatori del Deute en la Globalització va organitzar un seminari. Joan Subirats hi va comentar que el capitalisme financeritzat ens presenta una trinitat impossible, en què només són compatibles dues de tres opcions a l'abast. Les tres opcions són la integració econòmica internacional, la sobirania dels estats-nació i la democràcia. Les tres opcions representen els poders de l'elit global, de les elits nacionals i dels pobles, respectivament. Tot i que la sobirania del poble ho té difícil convivint amb les oligarquies nacionals, possiblement ho tindrà més magre si no frena o modifica el tipus d'integració econòmica global.

La financerització és, precisament, aquest procés d'integració econòmica. A partir dels setanta, les desregulacions en el món de les finances, el trencament del patró or i l'evolució tecnològica van permetre que el capitalisme passés a una nova fase. Segons autors com Hilferding, la financerització és una

fase de maduresa dels imperis, en què aquests perden la seva força productiva i desenvolupen un domini financer sobre la resta de països abans que caiguin. Jim Costanzo, del grup Strike Debt USA, ens explica que aquest és el cas dels EUA i mostra els llaços entre el complex industrial-militar i el poder financer al seu país.

David Harvey defineix la financerització com la tendència a tractar-ho tot com un actiu financer; Christophers diu que no és res més que prioritzar el valor de canvi de les coses respecte al seu valor d'ús; per a Keynes, és "el malson d'un comptable, en què el culte a la comptabilitat ens fa capaços d'apagar el sol i les estrelles perquè no donen dividends". Lapavitsas en fa una anàlisi molecular: les transformacions de les relacions dels agents econòmics són un punt de partida analític des del qual es pot construir teòricament. Entre els canvis, trobem la transformació de les empreses no financeres en actors financers: les empreses es desfan de la seva dependència dels bancs i passen a finançar-se als mercats i a governar-se segons les seves lògiques. Al seu torn, els bancs, en perdre les empreses no financeres com a clients, es transformen en institucions inversores i també ofereixen serveis a les famílies per obtenir beneficis. Les famílies, finalment, es veuen forçades a recórrer a les finances per abastir-se de serveis bàsics que, fins aleshores, eren subministrats per l'Estat.

Però també cal estudiar la financerització des de diferents òptiques. Per exemple, Quim Arrufat i Elena Gerebizza ens comentaven, al mateix seminari, que aquest model canvia els costums socials introduint lògiques mercantils i competitives en espais que estaven protegits per llaços de solidaritat i afecte difícilment qüestionables. L'adoctrinament dels nostres sistemes econòmic, polític, educatiu, acadèmic, mèdic, religiós i comunicatiu han permès la introducció de les lògiques del que Caffentzis anomena *economia del deute* -basada en la soledat i la por- en àmbits abans basats en l'afecte i la força de la comunitat. Per tornar a una economia basada en la seguretat material i en l'afecte, també cal treballar per recuperar el poder estatal que elimini l'amenaça de l'escassetat material i de la repressió violenta. Alhora, hem de lluitar per recuperar la innocència, generar espais d'afecte i solidaritat i revertir les perversions generades per l'ordre actual. En aquest sentit, Arrufat ens parlava de la necessitat de la separació respecte d'un Estat com l'espanyol, que té una naturalesa opressora i antidemocràtica. L'economista Éric Toussaint, per altra banda, ens deia que l'única manera de recuperar la sobirania estatal i popular és tallar amb el Fons Monetari Internacional i amb els poders financers internacionals fent auditories del deute i no pagant la part il·legítima.

Cal combatre el model actual d'integració econòmica global i, alhora, lluitar per democratitzar els espais de sobirania estatal o crear-ne de nous -com es vol fer a Catalunya- i potenciar els espais polítics i econòmics de comunitat de petita escala. En última instància, la sobirania ha d'incloure un dels reptes més difícils: ser sobirans de nosaltres mateixos treballant per recuperar la nostra innocència i cuidar la dels infants i creant espais d'afecte, pau i salut, als quals la competència i l'agressivitat no pertanyen de forma natural. ◀

Agustín García Calvo, del riu de la vida al 15-M

Adolf Castaños
Poeta

La nit de la mort de l'Agustín García Calvo, l'1 de novembre de 2012, ens congregarem espontàniament una bona quantitat del seus amics, la majoria deixebles de la seva ingent vida i obra. En un bar dels voltants de l'Ateneu de Madrid, ja tancat, començarem a cantar tot tipus de cançons, a dir, "a deixar-se dir", com deia sempre l'Agustín. Tots ens abraçàvem per fer continuïtat de l'acció directa per la vida i el pensament rebel a la qual el mestre ens havia encaminat.

Quan parlem d'en García Calvo, ho fem d'un dels millors filòlegs i mestres de llatí i grec del món. Això és reconegut per amics i adversaris. El seu coneixement de les llengües clàssiques ha estat ample i profund. Tant es així que, en unes oposicions per a la càtedra de la Universitat Complutense, un membre del tribunal que havia de decidir entre la seva candidatura i la d'Antonio Fontán (aleshores dirigent del poderós Opus Dei i, més tard, durant la transició, president del Senat) va trencar la consigna de votació que havia rebut, admirat i aclaparat pel coneixement d'Agustín. Aquell dia, el professor va sortir a coll d'uns quants alumnes que l'havien acompanyat. Al seu pas, la gent es preguntava: "Qui és aquest torero?". L'anècdota és una mena d'inversió de la que es va produir quan van presentar Ortega i Gasset al torero Rafael *El Gallo*: aquest últim, quan va sentir que Ortega era filòsof, va respondre: "Hi ha gent per a tot".

L'Agustín ha estat peculiar per la manera de transmetre el coneixement. Com a màxim representant de la transmissió dels presocràtics grecs, ha estat fidel a aquest pensament de plaça pública, des de la seva entrada a la universitat fins a la fi dels seus dies, a la plaça de Pontejos de Madrid. Allà, seguint el pensament del 15-M, als voltants de la porta del Sol, donava fe de rebel·lia de pensament i d'acció directa. L'envergadura de l'obra i la connexió amb els seus alumnes ha quedat immortalitzada en un treball ampli i excel·lent de Miquel Amorós, 1968, *el año sublime de la acracia*. En aquest llibre, molt recomanable, es fa palès el compromís d'Agustín amb les idees rebels, llibertàries i renovadores. També s'evidencia el suport als seus deixebles quan van anar caient a les urpes de la policia franquista i els seus jutges. Perquè el filòleg va donar suport a les idees i a les persones. El seu magnífic poema-cant "En la treua", dedicat a aquests alumnes, serveix d'exemple.

El poliedre d'allò que va dir i escriure García Calvo es pot seguir a tot el catàleg de l'editorial Lucina, fundada per ell i els seus familiars directes, on els títols sempre estaven units per la dialèctica afirmació-negació: "*Solo de lo negado canta el hombre, solo de lo perdido*". L'Agustín cantava dient i deia cantant.

Va ser alumne directe del professor Antonio Tovar, que, un cop apartat de la croada en la qual havia cregut (va ser l'interpret entre Hitler i Franco a Hendaia), es dedicà a formar alumnes que entenguessin la filologia i la filosofia, tot

buscant el coneixement. Sánchez Ferlosio, Martín Gaité, Koldo Mitxelena, així com el dirigent de la CNT José Luis García Rúa van ser alguns d'aquests estudiants motivats en una direcció de coneixement i rebel·lió contra els poders establerts.

García Calvo va ser, també, amic de llibertaris com Octavio Alberola, Arianne Gransac, Miguel García o l'entrançable Luis Andrés Edo, del qui cada dia canta millor el pensament, com diuen els argentins de Gardel. Després d'estar vint anys a la presó, Miguel García va anar a París -a requeriment de l'Edo- per cantar tangos i còpols populars a l'Agustín, per donar caliu al mestre durant el seu exili. Ell ho va agrair tant que, durant hores, més enllà del previst, va compartir còpols i cançons amb els seus amics en una cava de París.

Per tot això, per tot plegat, tant els meus amics com jo volem continuar recitant i difonent vida i balades, poemes i cançons de l'Agustín des de la nostra admiració. Va donar emoció i cançó i rebel·lia a aquella plaça recòndita de Madrid. És a dir, al món. ◀

Un dels millors filòlegs i mestres de llatí i grec del món, va ser amic de llibertaris com Octavio Alberola, Arianne Gransac, Miguel García o l'entrançable Luis Andrés Edo

/ ROSER VILARÓ

22-23

La pesca artesanal xilena, amenaçada a Xile per un marc legislatiu que beneficia les grans empreses

24

En paral·lel al conflicte bèl·lic, Ucraïna pateix una crisi econòmica, problemes d'inflació i de valor de la moneda

L'espia de Rote Flora

La infiltració d'una agent de policia als moviments socials d'Hamburg i a un conegut centre social continua sent investigada en seu parlamentària

Roger Suso
@eurosuso
Berlin

A finals de 2014, diverses activistes que havien conviscut amb la talp van difondre per Internet

Iris P. també es va introduir a la ràdio lliure FSK, fet que ha indignat els sindicats de periodistes

Iris Schneider és el nom en clau de l'agent de la policia alemanya Iris P. Que, durant cinc anys, de l'agost de 2001 al març de 2006, va estar espionant els moviments socials d'Hamburg, el centre okupat i autònom Rote Flora i la ràdio lliure Freie Sender Kombinat (FSK). Allà, col·laborava en un programa d'actualitat política i feia tasques periodístiques de cobertura de mobilitzacions i manifestacions.

Durant la seva infiltració, l'agent Iris P. va ser molt activa dins els moviments socials i els col·lectius autònoms d'Hamburg. Es va entrenar en un grup *queer* de kickboxing, va treballar a la cafeteria i va exercir de cuinera en moltes activitats de la Rote Flora. Freqüentava bars alternatius i va mantenir dues relacions sentimentals amb dues dones del col·lectiu. Tot, a sou de l'Estat.

El novembre de 2014, es va penjar un dossier de divuit pàgines sobre Iris P. amb detalls i informacions concretes de l'espia en un bloc. *L'outing*, el van fer activistes que havien conviscut amb ella. El dossier detalla la infiltració de l'agent a l'emblemàtica casa okupada. El rebombori del cas es va aguditzar quan, davant les preguntes formulades pels partits Die Linke i Els Verds al Parlament, es va confirmar l'afiliació d'Iris P. a la policia criminal alemanya, coneguda com a LKA. Les preguntes van precipitar la creació d'una comissió parlamentària per investigar el cas, que actualment està en curs -tot i que amb poca freqüència de sessions.

El cas ha generat indignació popular i també comunicats dels sindicats de premsa, perquè l'operatiu sobrepasa els límits constitucionals. De fet, aquestes entitats afirmen que, amb la infiltració d'una agent a Ràdio FSK, la policia ha violat el secret de redacció i la protecció de fonts, dos principis bàsics del codi deontològic del periodisme.

El Parlament d'Hamburg investiga l'escàndol

Actualment, Iris P. té 41 anys. En el moment de la infiltració, en tenia 28 i pertanyia a la divisió LKA 8 de la policia criminal alemanya. Segons la compareixença a la comissió parlamentària del cap de policia d'Hamburg, Ralf Meyer, la funció inicial de l'agent era "informar de les accions, activitats i membres d'un grupuscle de l'entorn de Rote Flora, les Cèl·lules Autònomes en record a Ulrike Meinhof". Segons Meyer, l'origen de l'operatiu rau "en els atacs incendiàries contra propietats i vehicles de Lufthansa i els cartells agressius contra la deportació de persones il·legals", en referència a les campanyes de suport a les migrants que no tenen la residència regularitzada

administrativament. També s'esmentava la "possibilitat que aquest grupuscle esdevingués una organització terrorista". Cap rastre d'aquesta hipòtesi policial.

Des de 2002, però, les activitats d'Iris P. van ser coordinades per la divisió LKA 8 amb la supervisió de la policia federal i la fiscalia federal d'Alemanya. Aquesta informació va quedar confirmada després d'una pregunta de Die Linke en una sessió de control del Ministeri de l'Interior, que va fer palès que Iris P. havia treballat per la fiscalia federal informant sobre Rote Flora del 2002 al 2004.

Una infiltració sense base legal

Com demostren els textos dels estudis preliminars de la comissió parlamentària d'investigació del cas, molts dels informes de l'agent de la policia criminal alemanya (LKA) infiltrada, fins a 70, van ser remesos a una altra instància: als serveis d'intel·ligència. En aquests documents, tot i que el cap de la policia ho va negar en seu parlamentària, hi apareixen noms d'activistes, estudis dels seus moviments i contactes i informacions personals recopilades per Iris P.

Ara, la comissió d'investigació d'Hamburg intenta donar respostes a aquest escàndol policial al voltant del centre social Rote Flora. Amb quina base legal es va dur a terme la infiltració? Quines van ser les funcions i les tasques de l'agent? Què va fer als domicilis de les diverses persones dels moviments socials afectades? S'han creat bases de dades ideològiques i arxius policials amb la informació obtinguda per la infiltrada? Quina investigació secreta va dur a terme? Les relacions sentimentals que va mantenir formaven part de l'estratègia poli-

'Iris Schneider' va usar un històric espai okupat com a porta d'entrada a l'escena autònoma de la ciutat / ARXIU

cial per obtenir informació sensible? Totes aquestes preguntes -i més- han estat formulades per l'oposició (Die Linke i Els Verds) al govern d'Hamburg.

El cap de la policia, Ralf Meyer, va afirmar que el cos tenia constància de l'operatiu d'*Iris Schneider*, però no de les seves relacions sentimentals. Tot i així, "el cas de Mark Kennedy ha posat de manifest que les relacions amoroses i sexuals són part de l'estratègia policial d'obtenció d'informació, per molt que la policia digui que no. Què han de dir?", es pregunta un antifeixista d'Hamburg proper a Rote Flora amb el qual ha pogut parlar la DIRECTA. L'agent infiltrada va passar noms i informacions de les activistes autònomes de la ciutat portuària, coneguda pel seu moviment contestatari.

L'arribada de Schneider a Rote Flora

L'any 2001, Iris P. va arribar a Hamburg provinent de Hannover. Així ho va afirmar a les primeres persones de l'entorn de Rote Flora que va conèixer. "Havia trencat amb la seva família", afirmava. El motiu era que "no acceptaven" la seva sexualitat "lesbiana i *queer*". L'any 2003, va ser un any força convuls per l'escena autònoma i d'esquerres hamburguesa. La coalició governant de la ciutat-Estat, formada pels demòcratacristians de la CDU i la formació populista i ultradretana Parit Schill, havia aprovat diversos plans de (re)urbanització de la ciutat i va desallotjar, no sense protestes i resistència, el *wagenburg* Bambule. Un *wagenburg* és un poblat o campament fet amb caravanes i camions.

Aquell 2003, poc després del desallotjament del campament, Iris P. va començar a participar a la ràdio lliure FSK

i, amb altres activistes, va impulsar un programa radiofònic on recollien les veus de totes les activistes d'Hamburg, "de la Rote Flora i el moviment antifeixista a l'escena *queer*". Ella participava en la redacció de continguts i la moderació del programa. Així doncs, va emprar les bases de dades, les fonts, els arxius fotogràfics i els contactes de la ràdio per escriure memòries per la policia i informar de les campanyes antirepressives, les accions polítiques i les activitats dels moviments socials. El novembre de 2003, hi va haver una ràtzia a Ràdio FSK: la policia es va endur ordinadors, materials diversos i adreces. Un tribunal va sentenciar que la ràtzia havia vulnerat la Constitució. Tanmateix, després de l'escorcoll, l'espia va estar treballant a l'emissora dos anys més.

L'agent *Iris Schneider* també va col·laborar amb una revista feminista. Des d'allà, podia accedir a diverses estructures de l'esquerra alternativa de la ciutat hanseàtica. Va espia el moviment antifeixista de Bad Oldesloe per constatar si les activistes antifeixistes feien accions directes contra les bases militars que l'OTAN manté a la població. Iris P. hauria accedit a números de telèfon i hauria pogut escoltar converses telefòniques punxades.

L'agent va participar en una acció contra la construcció d'un hotel durant la qual va ser identificada per altres policies i també va participar dels preparatius de les mobilitzacions i les protestes prèvies a la cimera del G-8 de 2007 a la ciutat alemanya de Heiligendamm. En aquelles mobilitzacions, també hi va participar -amb permís dels serveis d'intel·ligència alemanys- el talp britànic Mark Kennedy. Hi va exercir com a agent provocador, com va afirmar Jörg Ziercke, cap dels serveis secrets alemanys, al Bundestag. De 2004 a 2009, Kennedy es va infiltrar al moviment antifeixista de Berlín, va mantenir una relació sentimental amb una activista i va cometre almenys dos delictes: disturbis i agressions a policies a Heiligendamm i crema de contenidors a Berlín. Després de ser detingut per la policia berlinesa i que -secretament- transcendís la seva identitat, va ser posat en llibertat sense càrrecs. Lògicament, era un policia.

De les sospites a l'outing

Segons confirmen fonts properes a Rote Flora, Iris P. és la cinquena persona infiltrada per la policia que descobreixen des de l'ocupació, l'any 1989, però és la primera que va suposar un trauma emocional pel col·lectiu. Les sospites cap a *Iris Schneider* van augmentar arran del nul coneixement d'ella que tenien algunes activistes de Rote Flora. L'agent deia que treballava a les oficines del centre comercial Galeria Kaufhof, però, quan un dia unes amigues hi van anar a buscar-la, ningú no la coneixia.

En una ocasió, *Schneider* es va presentar en una reunió on es debatien les mesures de seguretat d'un desallotjament imminent. Ella no formava part de la comissió, fet que encara va despertar més sospites entre algunes activistes; va ser expulsada de la reunió. Algunes habitants de Rote Flora van alertar Iris de la situació i van posar en marxa el protocol d'emergència: una reunió amb la persona afectada, en què s'exposen acusacions, proves i testimonis i es demanen explicacions. Iris P. no es va presentar a la reunió i havia buidat el seu domicili. La sospita va quedar provada per gran part de col·lectiu. Dos dies després, la infiltrada es va presentar a Rote Flora plorant i queixant-se de les "falses acusacions contra ella". La seva expulsió va dividir la comunitat de Rote Flora.

El març de 2006, Iris P. es va retirar de l'escena autònoma d'Hamburg i les seves activitats d'espionatge es van donar per finalitzades. Va afirmar que volia "anar als EUA", que "s'havia desil·lusionat i contrariat amb els cercles d'esquerres d'Hamburg". Tanmateix, es va instal·lar en un altre barri de la ciutat, en concret, a Rahlstedt. Va continuar treballant per la policia en "operacions contra l'extremisme islàmic" i, l'octubre de 2013, un activista de Rote Flora la va veure en una xerrada sobre gihadisme. ◀

La policia d'Hamburg ha declarat que tenien constància de les activitats d'espionatge de l'agent, però no de les relacions sentimentals que mantenia

Casos com el de Mark Kennedy suggereixen que establir relacions amoroses i sexuals forma part de l'estratègia institucional per obtenir informació

Ralf Meyer, cap de la policia d'Hamburg, va reconèixer la veracitat de la infiltració / HAMBURG POLIZEI

La pesca artesanal, sota amenaça a Xile

La llei vigent beneficia les grans empreses del sector. Els petits productors han iniciat mobilitzacions perquè el govern Bachelet canviï la situació

Jordi Aranda
@jordiaranda
Barcelona

A inicis del nou segle, el govern de Ricardo Lagos va convertir els dominis marítims del país en una versió marítima de la conquesta de l'Oest

L'ús especulatiu de les quotes de captures, convertides en moneda de canvi, ha esgotat la paciència dels petits pescadors de la zona de Chiloé

Xile és una de les principals potències pesqueres del món. Si bé és cert que ningú no gosa discutir el lideratge a la Xina, el país andí ja ha atrapat estats molt més grans i amb més potencial econòmic com el Japó, els EUA, l'Índia o Indonèsia en l'explotació i l'aprofitament dels recursos pesquers. Fins i tot competeix amb Noruega pel lideratge en la pesca del salmó.

Aquest desenvolupament tan ràpid del sector pesquer del país es produeix a finals dels noranta i principis del nou segle, quan les grans empreses pesqueres mundials van fixar la mirada en el potencial de creixement que oferia la pesca xilena, la seva escassa legislació laboral i la seva reglamentació laxa respecte a les captures. Entre les interessades, apareix l'espanyola Pescanova. Mitjançant la seva filial Pescachile, l'empresa obté ràpidament unes quotes de captura de congre que la situen entre les líders del sector a la regió.

A l'inici de la primera dècada de 2000, es produeix una expansió molt ràpida de la indústria pesquera i un procés de concentració de capitals a Xile. Sota la presidència de Ricardo Lagos, s'impulsa una política comercial *business friendly* que persegueix el creixement econòmic del país, que intenta esquivar els fantasmes de les crisis que assolaven els diferents països sud-americans al tombant del segle XXI.

A aquest efecte crida dels grans capitals estrangers, cal sumar-hi -en el cas de les corporacions pesqueres- la inexistència de quotes pesqueres en funció de l'empresa o l'espècie. Això va convertir els dominis marítims xilens en una versió marítima de la conquesta de l'Oest: l'empresa o armador que arribava primer es quedava amb tota la quota. Aquest creixement incontrolat de les captures va contribuir, sens dubte, al desenvolupament de la pesca com a sector econòmic punter de l'economia estatal i, també, a reiniciar el cercle viciós de l'efecte crida a empreses i capitals estrangers.

L'any 2001, el govern socialdemòcrata de Lagos va aprovar una llei de màxims per captura. La intenció era posar fre a la carrera olímpica que s'havia originat dins el sector. La norma-

tiva establia un sistema de quotes transferibles durant dos anys; després, en una nova revisió de la llei de pesca, s'establiria un repartiment de quotes més racional que evités la sobreexplotació de les aigües. Tanmateix, el govern de Lagos va cedir davant les pressions de les grans corporacions empresarials i va atorgar una moratòria de deu anys a la llei de límits màxims per captura. Això suposava cronificar el problema i deixar la negociació en mans del proper cap d'Estat.

Una llei que regala el sector a les grans empreses

El 2012, sota la presidència conservadora de Sebastián Piñera, s'aprova la nova llei de pesca, coneguda popularment com la llei Longueira, ja que el ministre d'economia d'aleshores, el conservador Pablo Longueira, és l'encarregat d'impulsar-la. El text suposa un blindatge de les grans empreses i corporacions pesqueres per a l'extracció de recursos hidrobiològics gairebé a perpetuïtat. El còmput total de quotes pesqueres s'elabora a partir de l'anomenat *coeficient de participació relatiu*. Aquesta fórmula fracciona les quotes relacionant-les amb la suma dels registres de captura dels darrers deu anys i amb la capacitat de bodega de les naus. Això beneficia les corporacions que ja tenien més participació en el mercat i enforteix encara més la posició d'un grup selecte d'empreses que controlen el mar de Xile. A la pràctica, suposa la privatització dels recursos del mar.

La nova llei també ha fixat unes taxes d'entrada per a les empreses que es vulguin introduir en el mercat xilè; les que ja hi eren, en canvi, només paguen una patent en funció del nombre d'embarcacions amb què operin. Això suposa que, en un

Les nostres victòries també són teves

ecologistes en acció

...associa't
www.ecologistasenaccion.org

 AMB TU PODEM FER MOLT MÉS

La pesca a petita escala té una gran importància a la regió de Chiloé / NUESTROMAR.CL

dels països amb més activitat pesquera del món, líder mundial en descàrregues portuàries, la repercussió del sector en l'economia estatal sigui gairebé ridícula: un 0,4% del PIB l'any 2012.

Chiloé, el paradigma

Si bé és cert que la repercussió econòmica de la pesca sobre el PIB xilè és ínfima, la creació de llocs de treball directes i indirectes associats és molt important. Malgrat l'elevada concentració de capitals i corporacions, que exerceix un oligopoli sobre el mercat, un gran percentatge de la gent que treballa al mar s'agrupa en col·lectius de pesca artesanal, així com petites i mitjanes empreses de pesca. Segons el Servei Nacional de Pesca de Xile (SERNAPESCA), aquest sector suma més de 100.000 persones. Microempreses i pimes constitueixen el 96,1% de les empreses del sector pesquer, segons dades oficials del govern xilè de 2012, encara que només tenen accés a un 8% dels recursos hidrobiològics del país.

L'exemple paradigmàtic d'aquesta situació és produït a Chiloé, un arxipèlag de prop de quaranta illes -de les quals només n'hi ha quatre de poblades- on habiten unes 167.000 persones. L'arxipèlag està situat a la línia divisòria entre la zona central i la zona austral del país. Actualment, és un dels focus principals de conflictitat amb el govern de Michelle Bachelet arran de l'aplicació de la llei Longueira i de la situació delicadíssima en què es troba la pesca artesanal a la regió.

La pesca, concretament del salmó i el congri, és una de les principals activitats econòmiques de la zona. El sector agropecuari, segons dades de Salmon Chile de 2007, generava gairebé 29.000 llocs de treball directe i prop de 8.000 d'indirectes.

Gairebé un 35% del total de pescadors artesanals del país es localitzen a Chiloé.

Amb l'aprovació de la llei Longueira, la principal quota pesquera de la regió (600 tones de congri) es va adjudicar a l'empresa Pescachile, una quota que mai no va ser absorbida -igual que el 47% de captures de lluç en aigües xilenes- perquè Pescanova va ser declarada en concurs de creditors l'abril de 2013 i es va haver de desprendre d'empreses filials per fer front als deutes. Pescachile va ser adquirida a preu de saldo per Marine Harvest, un potent conglomerat empresarial noruec que ara vol revendre les quotes pesqueres de Pescachile per sanejar l'empresa.

Aquest ús especulatiu de les quotes ha fet esgotar la paciència dels pescadors artesanals de Chiloé. Cansats del menyspreu al qual han estat sotmesos pels successius governs, empreses per una situació insostenible, s'han mobilitzat i han convocat manifestacions i aturades per protestar contra l'especulació. Han demanat a l'executiu xilè que reabsorbeixi els drets que tenia assignats Pescachile i que els torni a redistribuir en benefici de la pesca artesanal.

A més, els principals col·lectius de pesca artesanal de Chiloé, agrupats a la Confederació Nacional de Pescadors Artesanals de Xile (CONAPA) i la Confederació Nacional de Federacions de Pescadors Artesanals de Xile (CONFEPACH), demanen que la presidenta compleixi el seu programa de govern, en què advocava per una "revisió i avaluació de la llei de pesca" aprovada durant l'administració de Piñera. Aquesta promesa ha caigut en l'oblit, fet que ha encès més els ànims del col·lectiu de pescadors artesanals i ha incrementat la violència i la magnitud de les protestes. Les mobilitzacions s'han anat succeint des d'inicis d'any i l'escalada

de tensió entre les forces policials, el govern i els manifestants és evident. El 17 de març, en el transcurs d'una manifestació de pescadors de Chiloé que bloquejava els accessos al port de Chacao (l'epicentre d'activitat pesquera de l'arxipèlag), la policia va carregar i va utilitzar bombes lacrimògenes per dispersar la manifestació. Set pescadors van resultar ferits -un d'ells de gravetat en un ull- i uns altres dotze van ser detinguts.

El senyor del mar

Corpesca, una empresa de capital 100% xilè, és la principal empresa pesquera del país. Forma part del conglomerat empresarial Angelini, que té un capital estimat de 1.500 milions de dòlars i està liderat per Roberto Angelini, una de les cinc fortunes principals del país andí. L'activitat empresarial del grup, que opera principalment a Xile, el Perú, el Brasil i l'Argentina, gira al voltant de l'explotació de recursos naturals, ja sigui la mineria, la pesca o la fabricació de paper.

Corpesca i sis empreses més formen el grup reduït i selecte dels grans capitals xilens que, gràcies a la llei Longueira, tindran gairebé en propietat exclusiva l'explotació del 92% dels recursos pesquers de Xile. Una de les filials del grup Angelini és Copec, una distribuïdora de combustibles xilens. Entre els principals accionistes de Copec, trobem l'expresident Piñera: el mateix que, mitjançant l'actual llei de pesca, ha entregat els recursos pesquers de Xile a les grans empreses del sector a perpetuïtat. El govern progressista de Michelle Bachelet assisteix, passiu, al desballestament de la pesca artesanal i de la petita i la mitjana empresa pesquera, empeses a un procés de reconversió industrial forçosa arran de la manca de suport institucional. ◀

Ucraïna, entre el 'default' i les protestes socials

En paral·lel al conflicte bèl·lic, el país viu una forta crisi econòmica, problemes d'inflació i una gran pèrdua de valor de la moneda estatal. L'oligarquia i l'extrema dreta es poden beneficiar de la situació

Ihor Kolomoisky és un dels oligarques que està aprofitant una conjuntura caòtica per reforçar el seu poder

Àngel Ferrero
@angelferrero
Moscou

Els enfrontaments armats suposen un evident llast financer per al govern, però també són una excusa per justificar les mesures adoptades

L'augment del preu de productes i serveis bàsics ha disparat la inflació, que s'intenta contenir amb la venda de reserves de divises

“**E**ntre el default i les protestes socials” és el títol d'un article publicat pel diari rus *Nezavisimaya Gazeta* un dia abans que el Fons Monetari Internacional (FMI) aprovés un paquet d'ajuda a Ucraïna per valor de 17.500 milions de dòlars. Una part d'aquest import, 5.000 milions, arribaran immediatament per evitar la fallida del país. La resta s'entregaran gradualment, sempre que Ucraïna se sotmeti al programa de reformes al qual es condiona l'ajuda. Òbviament, això només pot significar que, més endavant, Ucraïna es tornarà a trobar davant el mateix dilema, ja que el país ha quedat atrapat en el parany del deute.

Una economia en caiguda lliure

El so dels canons tapa el del descontentament social. El conflicte suposa un evident llast financer per al govern de Petró Poroixenko, però li ofereix una excusa per justificar les seves mesures impopulars. Una de les exigències de l'FMI va ser la lliure fluctuació del canvi de la divisa ucraïnesa, el hrívnia. Amb aquesta mesura, la moneda ha perdut gairebé la meitat del seu valor respecte al dòlar i l'euro en un any; fa un parell de setmanes, fins i tot s'estavellà a 30 hrívies per dòlar. Com a conseqüència, s'ha produït un increment de la inflació, que oficialment ronda el 30% tot i que molts economistes creuen que és molt superior. El preu del gas ha augmentat un 285% des del mes d'abril i, a la capital, el preu del transport públic s'ha duplicat. Per evitar

que la inflació es dispari, el Banc Central ha estat venent les seves reserves de divises.

Abans que l'FMI aprovés l'ajuda, el 12 de març, les reserves del Banc Central gairebé no superaven els 5.600 milions de dòlars. La resta del quadre econòmic no convida a l'optimisme: la producció industrial -amb un dels seus principals motors, la conca del Donbass, apagat pel conflicte- ha caigut. El finançament del seu deute ja no es pot dur a terme als mercats, sinó a través de l'FMI, del Banc Europeu de Reconstrucció i de la Unió Europea, com reconeixia recentment un article de la Fundació Friedrich Ebert, vinculada a la socialdemocràcia alemanya. Milers de salaris i pensions no es paguen des de fa mesos, tot i que el salari mínim ja es calcula per sota dels 40 euros.

Com a resultat, durant l'últim trimestre de 2014, l'economia es va contraure un 15,2% respecte al mateix període de l'any anterior. La despesa pública caurà -segons els pronòstics de l'FMI- 4,8 punts, un nivell similar al del govern grec entre 2010 i 2014. Moltes empreses corren el risc de fer fallida i, amb aquest risc, es podria produir una onada d'acomiadaments que pot fer revifar el descontentament social. Els primers símptomes ja hi són: Poroixenko va ser escridassat quan arribà a la plaça de la Independència de Kíev per commemorar el primer any de l'Euromaidan. També hi ha protestes regulars a la porta del Banc Central: el 9 de febrer passat, a més, un grup de manifestants va cremar pneumàtics davant l'ajuntament de la capital en protesta contra l'augment de les tarifes del transport. De vies per canalitzar aquest descontentament, no n'hi ha gaires, ja que els sindicats han sofert danys materials i pèrdues econòmiques derivades del conflicte militar, fet que ha debilitat encara més la seva posició. L'única sortida són, possiblement, els grups d'extrema dreta que van aportar múscul durant les protestes a l'Euromaidan i ara compten amb més suport, recursos i armes.

La restauració dels oligarques

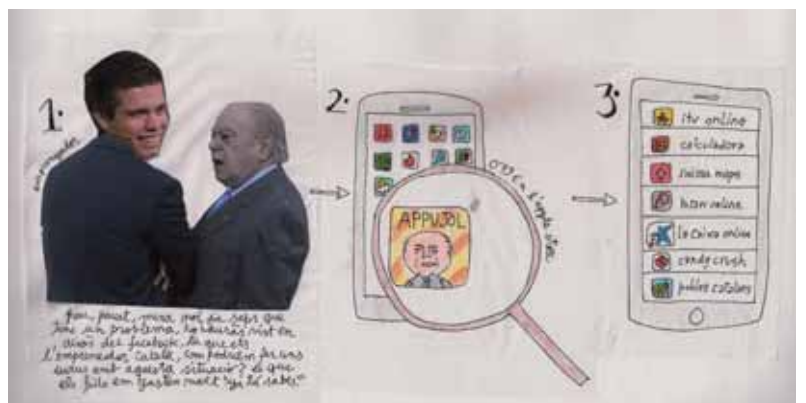
Una de les reivindicacions difoses per l'Euromaidan era posar fi a la corrupció i els desequilibris socials, personificats en la figura dels oligarques. D'ençà del canvi de govern del febrer de 2014, però, el poder dels oligarques no ha minvat; en alguns casos, fins i tot s'ha reforçat. Aquest és el cas d'Ihor Kolomoisky, posseïdor d'una de les tres fortunes més grans del país i actual governador de Dnipropetrovsk. Kolomoisky, de família jueva, finança alguns dels batallons de voluntaris d'ultradreta que combaten a l'orient d'Ucraïna, com Aidar, Azov i Donbass, segons nombroses fonts. El mateix Poroixenko és un oligarca, propietari del Kanal 5 de televisió -que va retransmetre l'Euromaidan en directe- i de l'empresa Roshen, dedicada a la producció de confiteria. Això li ha valgut el títol de *rei de la xocolata*.

En molts casos, segons informa el periodisme local, aquests oligarques fan servir els batallons que financen com a exèrcits privats per resoldre disputes econòmiques i ampliar el seu poder i influència. La premsa alemanya informava que l'últim candidat socialdemòcrata a la cancelleria, Peer Steinbrück, havia estat contractat per l'anomenada Agència per a la modernització d'Ucraïna, que, en realitat, és una iniciativa privada que assessorarà Kíev en la implementació de l'agenda neoliberal. Aquesta agència està finançada per tres coneguts oligarques locals, entre ells, Dmitro Firtash, que s'ha negat a revelar la quantitat de diners que hi ha invertit. Steinbrück espera recaptar fons per a aquest ens, que promourà la transparència i el bon govern. “Sense els oligarques no serà possible”, ha declarat. Qui paga mana. ◀

- Tu creus que, amb tanta innovació, faran jornada compactada?
 - No, home, no, això és privilegi de la pública...

28-29

La Fira Litoral de llibres i idees radicals se celebrarà a Barcelona els dies 29, 30 i 31 de maig

30

El film 'Pride' recorda com, en ple thatcherisme, un grup d'homosexuals va donar suport a una gran vaga minera

Crònica trepidant d'una catarsi col·lectiva

Amb el llibre 'Anatomia d'una ruptura', l'historiador Xavier Díez traça les claus per entendre per què Catalunya ha passat de transitar per la submissió a buscar l'emancipació política. Un canvi de paradigma motivat pel desencontre creixent entre dues maneres d'articular i imaginar la societat moderna

Àlex Romaguera
@AlexRomaguera

A parer de l'autor, l'Espanya escrita per l'oligarquia s'ha articulada sempre al voltant d'una cultura essencialista que mai ha conjugat diversitat amb igualtat

Emergeix l'Espanya ancorada en els tics imperials i també ho fa la Catalunya que busca traçar el seu propi model de convivència. Estem en aquest fotograma històric, en una cruïlla on uns i altres confirmen l'antagonisme que els ha agermanat des de fa segles. Aquesta és la fotografia estàtica del moment actual: una col·lisió que no sorgeix per generació espontània. Apareix i s'alimenta fins al paroxisme gràcies a la coincidència de diversos factors de naturalesa política, social i econòmica, però té la seva gènesi en maneres contraposades de funcionar i relacionar-se entre si. Així ens ho recorda Xavier Díez a *Anatomia d'una ruptura. Espanya, Catalunya, 1975-2014* (Edicions El Jonc, 2015), assaig on repassa el camí que ha dut una majoria de catalans i catalanes a albirar la independència com l'única sortida per sobreviure com a col·lectivitat diferenciada: o sotmesa a una dominació atàvica o bastint un futur que atengui les necessitats d'una societat en constant evolució.

'Segunda Restauración y cierre'

Cap dels intents d'explorar l'encaix entre Catalunya i Espanya, des del federalisme de Pi i Margall fins a les tesis pactistes de

Vicens Vives, no han prosperat ni poden fer-ho. Així ho afirma Díez, segons el qual la tossuda realitat ha posat al descobert el gran problema de fons: l'Espanya escrita per l'oligarquia s'ha articulada sempre al voltant d'una cultura essencialista que mai no ha sabut conjugar diversitat amb igualtat.

Com apunta l'historiador gironí, malgrat l'existència d'una generació que lluitava per recuperar les llibertats proveïdes per la República del 31, els grups que es van beneficiar del franquisme van idear una transacció feta a la mida dels seus interessos. A través d'una ferotge *batucada* repressiva, explica Díez, aquests poders fàctics es van adequar a la nova situació escassament reformats. Quan van arribar les primeres eleccions democràtiques de 1977, Espanya ja havia heretat totes les essències del passat: un cap d'Estat imposat pel *Generalísimo* i un sistema polític i judicial amb olor de naftalina. Mentre l'estament militar conservava les seves peces claus, a través de l'Audiència Nacional es perpetuava el principal instrument de persecució de la dissidència: el Tribunal de Orden Público (TOP).

Aquesta *Segona Restauració*, rubricada mitjançant la Constitució de 1978, va reproduir les mateixes constants

Imatge de la celebració de la Diada a Girona l'any 1987 (esquerra); una pintada del Partit Socialista d'Alliberament Nacional del 1968 (dreta) / ARXIU

Entitats de joves com Maulets han qüestionat l'Estat de les autonomies

que el sistema que van instaurar notables i militars entre el 1876 i la dictadura de Primo de Rivera (1923). Una *Primera Restauració* embastada amb una carta magna i una monarquia que, també aleshores, “ens van portar la rotació bipartidista entre conservadors i liberals difícils de distingir”, recorda l'autor.

La reforma de 1978, doncs, va ressuscitar un model d'Espanya que, sota el domini borbònic i la presidència d'un exfalangista, va exonerar els capitosts de la repressió i va conservar les estructures factives i les oligarquies del període dictatorial. És així com Franco va deixar “*atada y bien atada*” la seva Espanya primordialista i autoritària. Un país amarat de nacionalcatolicisme que, avui, es revela amb la involució dictada des dels despatxos de la Moncloa: “El conflicte està entre la democràcia i el franquisme”, assevera Díez.

De la traïció a la regressió

El desencontre entre Catalunya i Espanya comença a empastar-se amb “la traïció dels líders”, expressió que Lluís Maria Xirinacs va utilitzar per referir-se als pactes de la transició de 1977. L'exsenador constata que aquells acords entre les elits franquistes i una oposició tolerant i cooptada a les altes esferes obria les portes a quatre dècades durant les quals l'Estat no s'ha mogut de la seva concepció erràtica i excloent.

El primer símptoma va ser la vergonyosa llei de punt final (llei d'amnistia) del mateix any. Després, va venir la maniobra per restablir la Generalitat de Catalunya a través de la figura de Josep Tarradellas, cosa que va igualar els plantejaments rupturistes de l'Assemblea de Catalunya. Més tard, va venir la redacció de la Constitució, que blinda la unitat sacramental de l'Estat i només esmenta el federalisme per impedir qualsevol articulació federal de les comunitats. Una argücia pensada per bloquejar uns eventuais Països Catalans.

A fi d'assegurar aquest marc jurídic i polític, també es va aprovar una llei electoral que va afavorir el bipartidisme i altres mesures que van obstaculitzar els processos de participació populars i van consagrar una democràcia de baixa qualitat. Finalment, aquest context va quedar ben afermat amb els estatuts d'autonomia -l'agre *café para todos*- i el cop d'Estat fallit del general Antonio Tejero de l'any 1981, episodi que va permetre que l'Estat pogués presentar

Suárez i la monarquia com els garants de la democràcia i les llibertats civils.

Arran del cop d'estat, va venir la LOAPA (en català, llei orgànica d'harmonització del procés autonòmic), amb què el govern i l'oposició van intentar una primera recentralització administrativa. Més endavant, nous pactes han permès que la dreta i l'esquerra espanyoles laminessin l'autogovern de Catalunya per sota i per sobre. Tot plegat, amb el suport de la *brunete mediàtica* i d'una burgesia catalana que ha agafat el pont aeri cada dia per assegurar les seves compravendes i els lligams amb la *meseta*.

Consumant el divorci

Durant aquests 40 anys de democràcia poruga, Espanya ha anat apuntalant el seu esquema radial i unitarista. Per això ha calgut un gran lifting polític: el franquisme s'ha reciclat com una dreta aparentment moderna i el PSOE ha abandonat els seus plantejaments autodeterministes i socialdemòcrates. Aquest biaix cap a posicions liberals l'ha dut a privatitzar empreses estratègiques o defensar la incorporació d'Espanya a l'OTAN.

El vot negatiu a pertànyer a l'Aliança Atlàntica expressat per Catalunya va certificar la falta de sintonia existent quant a la construcció de models socials i polítics de convivència. Els relats sobre la memòria històrica també l'han evidenciada: a diferència dels successius governs espanyols, del tot refractaris a revisar un passat incòmode, Catalunya ha exigint *obrir el meló* i, a través de la figura de Salvador Puig Antich o Lluís Companys, escatir obertament els crims del franquisme.

El divorci es va intuir, però, amb la sentència contra l'Estatut aprovat en referèndum l'any 2006. Novament, l'arbitrarietat i una concepció vuitcentista del model d'Estat van revelar la falla sistèmica entre Catalunya i Espanya. Amb aquest atac a la línia de flotació de l'autogovern, la desafecció es va instal·lar definitivament en el taulell polític fins a impregnar tot l'espectre social i evidenciar a tothom la gran llacuna democràtica que esdevé l'Espanya del segle XXI.

Matat Montesquiú, només ha calgut que, aquests últims anys, entressin en joc l'ofensiva contra el català, la crisi econòmica i la corrupció dels pares de la transició. Episodis que han ajudat a esvaïr qualsevol dubte: Catalunya ha decidit desconnectar i prendre el rumb cap a la ruptura amb l'objectiu d'aixecar el seu racó de llibertats. ◀

Ruptura a tres temps

Prologat pel diputat de la CUP David Fernández, *Anatomia d'una ruptura* ens proporciona una cartografia del passat per entendre l'escenari polític actual. Una atmosfera de canvi que, a parer de Fernández, s'expressa tant cap a Espanya –amb la demanda d'independència– com a cap a l'interior de Catalunya –amb l'exigència d'un procés constituent que, sobre bases radicalment democràtiques, ens permeti fer *tabula rasa* i deslliurar-nos dels privilegis d'una minoria.

A aquesta situació, s'hi ha arribat quan una majoria social ha interioritzat tres fractures de gran calat entre dos mons irreconciliables: davant d'un espanyolisme uniforme i uniformat, l'existència d'una catalanitat laica i de lliure adscripció; davant d'una ofensiva excloent i xovinista, un patrimoni ciutadà forjat en l'agregació de múltiples formes de vida, i contra un sistema econòmic lesiu i injust, el protagonisme de les classes populars en la recerca activa de solucions.

“L'eclosió dels subalterns”, diu David Fernández, ha fet valer el pòsit de lluites emancipatòries per convertir l'aspiració de ruptura en necessària. “Una operació de risc –en paraules de Xavier Antich– només a l'abast dels pobles valents capaços d'imaginar un món diferent del que existeix i de fer tot el que poden per assolir-lo”.

Política en fons i forma

La Fira Litoral agruparà llibreries, autors i autores, públic lector i editorials petites a l'espai Josep Bota de l'antiga colònia industrial Fabra i Coats de Barcelona els dies 29, 30 i 31 de maig.

La 'Directa' serà un mitjà col·laborador durant la fira

Júlia Bacardit
@juliabacardit

Editorials com Tigre de Paper i Icaria van presentar aquest nou esdeveniment que vol difondre l'existència d'una cultura radical no absorbida per l'oficialisme

Una de les intencions és facilitar que l'auge de les preocupacions polítiques fructifiqui en un increment de l'interès pels llibres d'aquesta temàtica

“Els llibres polítics haurien de generar inquietud”, deien durant la roda de premsa que obria la Fira Litoral, una trobada que agruparà llibreries, autores i autors, públic lector i editorials petites a l'espai Josep Bota de l'antiga colònia industrial Fabra i Coats els dies 29, 30 i 31 de maig. El període d'inscripció per a totes les editorials, autores i llibreries que vulguin sumar-se a la festa està obert fins al 25 de març. Una trentena d'editorials -entre elles, Pol-len, Virus o Tigre de Paper- han confirmat la seva presència al certamen. El col·lectiu Sayitloud hi aportarà la seva música negra, que sonarà entre paradetes que, a més de llibres, oferiran menjar i cerveses artesanes.

Idees radicals busquen llibres

A la tarima, Simón Vázquez de Tigre de Paper, Mónica Bertran d'Icaria Editorial i Miguel Martín de Virus. L'últim explica que, entre els anys 80 i 90, la cultura *alternativa* es va desinflar respecte al que havia estat en dècades anteriors perquè el mercat la va absorbir dins la cultura *oficial*. S'apunta que aquest fenomen -que encara avui es produeix- ha estat compensat per la insistència de centres socials, llibreries com Taifa o La Ciutat Invisible i editorials que no s'han rendit malgrat les adversitats. “L'edició política alternativa està greument malalta, molts dels projectes no arriben ni a cobrir despeses”, s'afirma. Diverses persones rela-

cionades amb el món de l'edició assistents a la roda de premsa es lamenten que l'auge de les preocupacions polítiques arran del 15-M no s'hagi traduït en un increment de l'interès pels llibres d'aquesta temàtica. La comunitat ha crescut els últims anys i la política és present en el dia a dia de moltes ciutadanes, però la demanda de cultura escrita encara no ha augmentat. Amb el llibre polític i el que Vázquez anomena “idees radicals” com a eix, el festival Litoral pretén generar més lectures crítiques que debat sobre l'*statu quo* establert i proposin vies per canviar-lo.

Quan preguntem als presentadors per la definició de llibre polític, aquests aclareixen que l'espectre és ampli, que no es tracta d'una categoria tancada. Inclou, per exemple, el projecte d'edició infantil Takatuka. Des del públic, es planteja que bona part de la literatura de qualitat és directament o indirectament política: Simón Vázquez, de Tigre de Paper, contesta que el certamen valora la conjunció entre fons i forma. “L'ideal seria ajuntar entitats que, a més de publicar i difondre llibres radicals, plantegin propostes per un funcionament econòmic diferent”, opina Iñaki Vázquez, de Traficantes de sueños.

La Fira Litoral, a prova

Miguel Martín declara que Litoral sorgeix, en part, de la caducitat d'altres esdeveniments com la fira Liberis Liber que es fa

COL·LECTIU RONDA
assessorament **JURÍDIC**
a **PERSONES** i entitats
d'economia **SOCIAL**
www.ronda.coop

TAM-TAM
disseny gràfic · il·lustració
web · compaginació
www.fundaciobamtam.org

DIVA HOGAR
REPARACIONS 24H
REFORMES
BARCELONA
93.346.86.01
SANT PELAI DE LLOBREGAT
93.105.77.83
www.clubdivahogar.com

**Creació i creixement
de les cooperatives de treball**
Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya
@coopstretball f cooperativestretball
www.cooperativestretball.coop

La Fabra i Coats, un camí a mig recórrer

La història del Casal de Sant Andreu, situat a la parcel·la C de la Fabra i Coats, també tracta de voluntats. En aquest cas, la voluntat de les andreuencques associades a la federació d'entitats de l'Harmonia –el nom laic que va adoptar Sant Andreu durant la Guerra Civil. De des de l'any 2005, el col·lectiu reivindicava la gestió de l'espai, sense èxit. Finalment, han aconseguit el que demanaven. Després de presentar-se en va als concursos oficials al llarg de vuit anys, van aconseguir el conveni per la gestió del casal el 31 de juliol de 2014. Tots els estira-i-arrosses entre l'Ajuntament i l'Harmonia es van resoldre el mateix any que l'anomenat *efecte Can Vies* es va estendre per mitja Barcelona: les autoritats, amb Trias al capdavant, van cedir. Amb tot, el conjunt de les instal·lacions de la Fabra i Coats està desapropiat, hi ha poca afluència de gent i el grup d'entitats que se n'ocupa fa poca pinya. Encara falta temps perquè es converteixi en un Ateneu de Nou Barris o un Can Batlló, la colònia santsenca salvada gràcies al treball veïnal. La Fabra i Coats també podria emprendre un nou camí.

El certamen tindrà lloc a un dels espais de la Fabra i Coats

cada any a Besalú, centrada en el llibre poc reconegut. El nou festival ja compta amb la presència “del mateix nombre d'entitats” que la fira de Besalú i la intenció és “anar més enllà”, obrir-se a un públic més ampli. En aquest punt de la presentació, una periodista aixeca el braç i suggereix que, si realment es volen obrir, haurien de convidar entitats més diverses i aconseguir que molts mitjans “aliens a l'àmbit alternatiu” parlessin de la fira.

Fet i fet, l'edició explícitament política no és l'única que ha de fer malabarismes per continuar existint. No obstant això, avui, Catalunya viu un auge del sector editorial, que es tradueix en projectes petits a càrrec d'una o poques persones, més centrats en la qualitat que en la quantitat i més enèrgics que mai malgrat les dificultats de subsistència. Adesiara o Males Herbes, si bé no són *radicals* en el sentit exacte que ho entenen els impulsors de Literal, són exemples d'empenta i autogestió, de publicació per amor a l'art –què hi ha més polític que publicar per publicar sense l'expectativa de fer-se ric?

No fa gaire, editores com Maria Bohigas (Club Editor) o Joan Raventós (Adesiara) es van reunir a la llibreria Calders per parlar de les dificultats i els reptes que encaren, de la seva possibilitat d'existir gràcies als espais buits que no han sabut omplir les editorials grans i consagrades. Però Simón Vázquez està en

desacord amb aquesta idea i insisteix que Literal no vol omplir cap “nínxol de mercat”, sinó que es proposa “incluir” sense “renunciar a res”.

Falta saber si editorials com Edicions del 1984 es decidiran a obrir una paradeta en aquesta estrena. A l'altre extrem, l'editorial llibertària Aldarull no es pot permetre formar part de la fira: els 150 euros que cal aportar per tenir-hi un espai superen el seu pressupost. La possibilitat que hi participi el grup d'editorials independents Llegendencatalà resta oberta, però encara no s'ha confirmat. ◀

Edició i activisme

Marc Delcan @pensarecarton

El llibre és un teixit que recull veus, paraules, treball, ulls i mans de productores i lectores. I també és un món de relacions polititzades –o que poden ser-ho. A l'Estat espanyol, vivim un moment en què els llibres, les teories i les pràctiques que abans es consideraven radicals o marginals generen interès. I volem trobar-nos per pensar i practicar la manera de construir els creuaments entre allò

que envolta el llibre i l'activisme i acompanyar i amplificar les lluites; convertir l'edició en una lluita que desnaturalitzi la realitat de la política (editorial).

Taller Edició i Activisme.

25 de març a les 17:30h a l'Espai Contrabandos (BCN)
El mes de maig es farà un taller de llarga durada a València

Què és un (co)operatiu?

1922

Pg de l'horari 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100

www.mesjardins.com

Ha tingut un accident?
Ha sofert una lesió? Què cal fer?
Trasllucament per despatxos, torns, etc.

PRIMERA CONSULTA GRATUÏTA.

SERVEI JURÍDIC VERTUM B.C.

Imag: Aznar, Clava, Blanes i Mollà. Barcelona. Adesiara

COS
cooperativa
de salut

Diferents branques de la medicina convencional i la medicina natural treballant en sinèrgia, promovent l'autogestió de la salut i la prevenció.

eco5 GRUP COOPERATIU

$+$ $=$ $\times$

La nostra suma MULTIPLICA

eco5 GRUP COOPERATIU
www.efuertes.com

FENT TAVERNA

Tavernes Populars i Combatives

La Tavernaire

RUSSAFA - VALÈNCIA

Carrer Dénia, 18 | 605 838 299

ger

ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

C/ del Pi 25, Ribes (Garrraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

Units contra Thatcher, la premsa groga i la policia

El film britànic 'Pride' treu a la llum la història del col·lectiu Lesbianes i Gais en Suport als Miners, un èxit invisibilitzat pel fracàs de la vaga minera mantinguda entre 1984 i 1985

Victòria Oliveres
@VictriaVic

Amb algunes dificultats inicials, ambdós grups van teixir llaços solidaris davant la persecució institucional

Un dels punts febles de la pel·lícula és que fa poca justícia amb la història d'unes de les protagonistes, les lesbianes

Entrevista a l'activista del grup Lesbianes i Gais en Suport als Miners, Ray Goodspeed:

Londres, estiu de 1984. La marxa de l'orgull gai i lèsbic recorre la ciutat amb molta menys comoditat que avui. Mirades de menyspreu, insults i llançament d'objectes són el dia a dia d'una minoria que viu immersa en una realitat homòfoba. Però una idea de solidaritat transforma la mobilització d'aquell any en l'es-purna que enceta un camí d'èxits pel moviment LGTB.

Mark Ashton és un jove activista gai que proposa als seus companys anar més enllà de la seva lluita i començar una col·lecta per als miners en vaga des del març d'aquell 1984. Així sorgeix el primer grup de Lesbianes i Gais en Suport als Miners (LGSM), que posa sobre la taula la intersecció entre classe i orientació sexual. Però el sindicat de miners anglès (NUM) s'avergonyeix de rebre donacions d'un grup de gais i lesbianes i, llavors, aquest opta per contactar directament amb una comunitat establerta al sud de Gal·les.

Aquest és el tret d'inici d'una història que uneix dos col·lectius aparentment antagonics, tant pels protagonistes com per l'audiència. Però els estereotips aviat s'esvaeixen davant les semblances: ambdós grups viuen una persecució policial contínua i són assenyalats com a culpables dels mals del país pels mitjans de comunicació. En un moment en què les polítiques del thatcherisme demanaven "de quin costat estàs?", elles no dubten: la solidaritat que sorgeix entre *pits and perverts* (pous de mines i perversos, adjectiu amb què els menyspreava el diari *The Sun* i del qual es van apropiat) és clau pel futur desenvolupament polític del país.

La realitat darrere la gran pantalla

El grup LGSM que serveix de model a la pel·lícula va ser iniciat per onze persones i, en el moment de màxim creixement, va fregar la cinquantena de membres. El primer viatge a la vall de Dulais, a Gal·les, el van fer amb tres minibusos i no amb un, com mostra la pel·lícula. També es van crear altres associacions amb la mateixa intenció arreu del territori. De fet, era habitual que col·lectius diversos s'agermanessin amb comunitats mineres concretes per burlar el segrest dels comptes del NUM per part del govern, que considerava que la vaga era il·legal.

El context era crític per ambdós col·lectius. Els miners es trobaven enmig d'una vaga que va durar un any i que pretenia evitar la

destrucció dels 100.000 llocs de treball que generava el sector del carbó en un país amb més de tres milions de persones aturades (un 12,5% de la població activa). A més, defensava aquella indústria davant les pretensions institucionals de convertir el Regne Unit en una economia basada en els serveis.

Per a la comunitat homosexual, la situació no era gaire millor. Durant la dècada dels 80, la por de la sida va servir d'excusa al govern i als mitjans per estigmatitzar més els gais. Per aquest col·lectiu, la realitat era dura i la mortalitat, elevada. El mateix Ashton, protagonista de la pel·lícula, va morir el 1987.

El que sobta del film és la poca justícia que s'ha fet amb la història d'unes de les protagonistes, les lesbianes. La creació d'un grup de suport format només per dones membres de LGSM -que a la pantalla queda reduït a poc més que una broma- va ser un punt d'inflexió. Lesbianes Contra el Tancament de les Mines (en anglès, LAPC) va sorgir de la necessitat d'aquestes dones de tenir un rol més actiu i que anés més enllà de l'opressió. Ser dona, la tercera intersecció afegida al fet de ser homosexual i de classe treballadora, també era difícil en grups pretensament revolucionaris com el LGSM. El LAPC preferia relacionar-se amb grups feministes com les Dones Contra el Tancament de les Mines (WAPC, en les sigles originals). De fet, en aquella època, moltes lesbianes preferien organitzar-se en grups feministes abans que treballar braç a braç amb els activistes gais.

Gir en els drets LGTB al Regne Unit

Entrevistat per aquest mitjà, Ray Goodspeed, membre de LGSM, admet amb vergonya que van treure partit de la lluita tot i que els miners perdessin. El fet de guanyar el suport d'aquell col·lectiu amb el suport d'altres campanyes va fer que moltes comunitats mineres participessin a la marxa de l'orgull homosexual de l'estiu de 1985, la mateixa mobilització que havia encès la flama l'any anterior.

L'octubre d'aquell mateix any, el Sindicat Nacional de Miners va anunciar que donaria suport a la mobilització d'igualtat per a lesbianes i gais. A partir d'aquí, tot el laborisme es va veure obligat a incloure els drets de les persones homosexuals a la seva agenda política. No obstant això, Goodspeed explica que, en definitiva, van perdre -com qualsevol altra persona- perquè el neoliberalisme els va aixafar. ◀

Fotografia de les mobilitzacions reals i un fotograma de la reconstrucció cinematogràfica

RESSENYES

Retrat gris d'un crim d'Estat

Ignasi Franch
@ignasifranchBLU-RAY / DVD
Lasa y Zabala
Director: Pablo Malo
Guionista: Joanes Urkixo
Durada: 106 minuts
Editora: Emon

En forma de drama judicial, *Lasa y Zabala* explica el segrest i l'assassinat dels dos militants d'ETA que donen nom a la pel·lícula. El relat se centra en el treball de l'acusació particular, liderada per l'advocat i polític Iñigo Uruin. Això marca una certa tendència: a diferència de precedents com *GAL* (una mena de *roman a clef* on els herois són periodistes de *Diario 16*), es parteix d'un punt de vista evidentment basc que, pel plantejament narratiu, resulta assimilable amb el de l'esquerra *abertzale*. El protagonista és un membre d'Herri Batasuna, les víctimes són militants d'ETA i els antagonistes són terroristes d'Estat. L'aparició d'un policia honest i d'un bon jutge matisen lleugerament l'absència de personatges pont.

En aquest dibuix d'una societat polaritzada, l'individu menys encasellable és una invenció dramàtica: un jove ajudant d'Uruin, útil perquè es debatin i qüestionin alguns actes d'aquest heroi imperfecte. Pel camí, no es mostra el passat de Lasa i Zabala, als quals es presenta com dos refugiats que volen anar de festa pel País Basc francès. Encara que l'eix de la proposta sigui recordar els horrors de la guerra bruta, aquesta ocultació resulta discutible. Però la intenció no és escenifi-

car equidistàncies, sinó, com ha destacat el seu realitzador, posar-se del costat de les víctimes.

A l'hora de construir el film-denúncia, no s'empren trames romàntiques, escenes de thriller ni altres esquers habituals. Les escenes de tortures es visualitzen d'una manera mesurada, sense efectismes de muntatge ni primeríssims plans pornogràfics, però també sense una càmera fixa que sostingui la mirada al dolor, potser perquè el patien persones amb noms i cognoms. Amb tots aquests condicionants, intentant navegar entre possibles sedassos estilístics i ideològics, el projecte resultava complicat: un recordatori necessari estrenat en un moment d'*impasse*, amb ferides socials molt obertes i amb passos polítics pendents. El resultat sembla conceptualment limitat i presenta tensions entre el seu tarannà mostratiu i algunes línies de diàleg forçadament discursives. La pel·lícula es pot considerar més meritòria en les omissions que en les accions: ofereix un convencionalisme drenat de sensacionalismes, però no construeix una alternativa amb identitat pròpia... potser perquè tampoc pretenia fer-ho. ◀

Quan la lluita social va irrompre al futbol

Marta Cava
@martacava

El Brasil va patir un cop d'estat, el 1964, que va acabar en una dictadura militar. A inicis dels anys 80, la protesta va començar a germinar dins la societat brasilera i les mobilitzacions obreres i estudiantils es van acabar estenent als àmbits de la música i el futbol.

Dirigit per Pedro Asberg, *Democracia em preto e branco* ha estat el film guanyador del premi del jurat de la segona edició de l'Offside Festival. La pel·lícula explica una història amb molts protagonistes, però quatre noms clau: Sócrates, Vladimir, Casagrande i Zenon. Quatre esportistes del Corinthians que, en aquest context, van decidir que calien canvis profunds a l'entitat i van fundar Democracia Corinthians, un moviment d'autogestió de l'equip del qual formava part tot l'organigrama, de la junta directiva als jugadors, passant per massatgistes o personal de l'estadi. Es basava en la decisió democràtica de qualsevol acció, com els fitxatges o l'establiment de les hores de concentració prèvies als partits. Les persones que formaven part de l'afició van passar de ser simples seguidores a autèn-

tiques militants del club, de les seves accions i reivindicacions. D'aquesta manera, el moviment Democracia Corinthians va acabar esdevenint un altaveu de les protestes a favor de la democràcia als òrgans de govern del Brasil.

Durant aquesta època, l'entitat va gaudir de bons resultats, tant econòmics -va sanejar el deute i va aconseguir superar- com esportius, encara que, quan es perdia algun partit, la premsa usava el malnom d'Anarquia Corinthians per referir-s'hi. Malgrat la seva història efímera, per a molta gent, Democracia Corinthians encara és un model vàlid que s'allunya de la concepció actual del futbol com un esport encarat cap al negoci. Va ser la combinació perfecta de lluita i oci: no oblidar la lluita i, alhora, poder gaudir de 90 minuts d'espectacle. ◀

CINEMA
Democracia em preto e branco
Director: Pedro Asberg
Durada: 90 minutsCom seria la **Directa**
si estigués escrita en
castellà?Entra a www.diagonalperiodico.net i descobreix-ho.

/ MAYU RUIZ

“Narrar les històries silenciades és una manera de justificar el meu lloc al món”

Itxaso Segura i César Rojo

Com vas arribar al món dels documentals? Gairebé per accident. El 2006, treballava a la construcció a Austràlia i, un bon dia, vaig comprar un bitllet per anar a Papua Nova Guinea. Doncs bé: m'hi vaig endur la meua càmera de vídeo amb la idea romàntica d'enregistrar l'estança. El cas és que, durant els tres mesos que va durar la travessia per aquest país oceànic, vaig gravar unes 30 hores de cinta.

I què en vas fer, d'aquest material?

No el vaig tocar fins a l'any 2010. A Londres, vaig conèixer una persona vinculada a l'àmbit dels documentals que em va suggerir que l'edités. El resultat va ser el film *PNG Style, on mostro la gent amb qui vaig topat a Papua Nova Guinea. En retrato els costums, la cultura i els diferents instants de la vida quotidiana. Gràcies a aquest treball, que va ser guardonat a un festival de cinema celebrat a la capital anglesa, em vaig llançar a la realització. Vaig apuntar-me a un curs d'enregistrament i edició de vídeo i, al cap d'un any, vaig tornar novament a Papua Nova Guinea per filmar *Bikpela Bagarap. Big Damage. El vídeo tracta de la desforestació que provoca l'activitat de les multinacionals extractives en aquest país, amb el consegüent perjudici per a l'ecosistema i les formes de vida dels poblat indígenes. Em dedico al documental social des d'aleshores.

Què t'hi empeny?

La inquietud per explicar les desigualtats i les injustícies que s'ignoren. Com les que vaig trobar a la Xina i Bangla Desh, països dels quals he narrat històries silenciades per la majoria de mitjans de comunicació. Pot sonar una mica ingenu, però, per a mi, és una manera de justificar el meu lloc en aquest món.

Has pretès abordar algun tema en particular?

Després de la meua segona estada a Papua Nova Guinea, vaig visitar Ghana el 2012 per gravar *E-Wasteland. Al film,

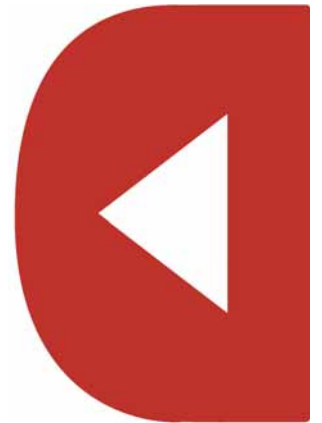
mostro les quantitats ingents d'escombraries electròniques que els països occidentals dipositen il·legalment en aquest país africà.

També has estat a les muntanyes del Marroc. Què hi pretens recollir?

Volia tractar el fenomen migratori i vaig nodrir-me de les històries que viuen els migrants quan transiten per Europa. D'entrada, vaig pensar a fer-ne una pel·lícula; després, vaig entendre que tenia més potencial tractar les seves vides abans que toquin sòl europeu. Així doncs, vaig estudiar la situació al Marroc, especialment al mont Gurugú, on milers de subsaharians romanen acampats mentre esperen el moment de saltar la tanca de Melilla i entrar en territori europeu. D'allà, en va sortir *The Land Between. En aquell moment, vaig entendre que la imatge d'una barrera que separa dos continents, controlada per policies i militars d'ambdós costats, és la metàfora perfecta de l'Europa fortalesa.

Recentment, han tornat a desallotjar el Gurugú. Com es pot reflectir el drama que s'hi viu?

Les batudes són relativament comunes allà, però sembla que la darrera operació ha estat molt més extrema i contundent de l'habitual. Tot indica que podria estendre's cap a altres zones de la muntanya, fet que provocaria una onada de deportacions il·legals cap al desert. Aquestes operacions, els maltractaments i la violència relacionada exemplifiquen el menyspreu als drets humans de les persones migrants sota l'ull i el control de la Unió Europea. Una Europa que, lluny d'evitar la situació, finança el Marroc a canvi de tenir els seus passos fronterers blindats i *regular la migració provinent del Magrib i l'Àfrica subsahariana. Crec que els documentalistes tenim el deure de no callar i abordar aquesta realitat des d'una perspectiva crítica. ♦

inDirecta

David Fedele
Viatger i documentalista

L'any 2014, David Fedele va conviure durant unes setmanes amb les migrants que s'apilonen al mont Gurugú, situat a l'oest del Marroc, abans d'intentar saltar la tanca de filferro de Melilla. Allà, aquest aventurer australià va filmar *The Land Between, una pel·lícula que relata una migració que, com al Gurugú, ocorre en molts altres indrets del planeta. A través d'aquest treball, Fedele s'endinsa en la pell de persones que, amb l'ànim de fugir d'un present castigat per la misèria i la guerra, abandonen el seu país i la seva família, fins i tot arriscant la vida. A més del Marroc, Fedele ha viatjat a altres països on també es concliquen els drets humans més bàsics. Una prova d'aquest itinerari són els documentals *PNG Style (2010), *Bikpela Bagarap (Big Damage, 2011), *West Papuan Refugees (2011) o *E-Wasteland (2012), en què les problemàtiques socials s'entrecruen amb les lluites per la sostenibilitat ambiental i altres maneres d'entendre la vida en comunitat. Llicenciat en Arquitectura, el realitzador prepara nous treballs que ens desvetllen històries ocultes d'un món ric en cultures, però travessat per grans injustícies.